№ 108 ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 18

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 18 № 108

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16. Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10— (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւնները ընդունւում է ամէն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողագրին 10 կոպէկ
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վշտահար Թագուհի Յարութիւնեան Ղալամեանն իր զաւակներով, Ալէքսանդր և Սառա Ղալամեանները և Մովսէս Իւզբաշեանը խորին վշտով յայտնում են իրանց բարեկամներին և ազգականներին՝ առաջինն իր սիրելի ամուսնու, երկրորդներն իրանց անմոռանալի ծնողի, երրորդն իր հօրեղբօր, չորրորդն իր աաքեր և վերջինն իր փեսայի՝

Հայրապետ Յովսէփեան ՂԱԼԱՄԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսիս 16-ին։ Հանգստեան կարգը կատարվելու է այսօր, կիրակի, ամսիս 18-ին, ճաշից յետոյ ժամը 6-ին, այնուհետև տարվելու է կայարան։ Թաղումը տեղի է ունենալու Շուշում։

Հինգշաբթի, մայիսի 22-ին
ՄՈՒՇՏԱՅԻԴԻ ԱՅԳՈՒՄ
կը կայանայ
ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ
Գիւղերում արհեստներ տարածող Թիֆլիսի Տնայնագործական Ընկերութեան օգտին
Վիճակախաղ-ալլեգրի, պլոտ-շլվօ, պետրուշկա, էշերի վրա հեծնել, կարուսել։
ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
ՍԻՆԵՄՈՏՕԳՐԱՖ տիկին Իվանիցկու
Վիճակախաղի իրերի մէջ կան բաւականաչափ արժէքաւոր իրեր, նաև 100 րուբ. պետական ընտա։
Զբօսանքի սկիզբն է ժամը 4-ին
Մուտքը մեծերի համար 30 կ., երեխաների և աշակերտների համար 15 կ.։
(ու.կ.ե.հ.) առ. 4—2

ԼԷՕՅԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ
սրանով խնդրում է այն բոլոր հիմնարկութիւններին և անձանց, որոնք ցանկութիւն ունեն պատգամաւորութիւններով, ուղերձներով կամ որևէ այլ ձևով մասնակցել Լէօյի յոբելեանին, նեղութիւն կրել յայտնել այդ մասին յանձնաժողովիս նախագահ պ. Ա. Ահարոնեանին (Ներսիսեան դպրոց) մինչև ամսիս 21-ը։
Իսկ բոլոր նրանք, որոնք կը կամենան հանդիսատես լինել յոբելեանին, թող նեղութիւն կրեն կանխաւ տոմսակներ վերցնել Կ. հայոց բարեգործական ընկերութեան գրասենեակում պ. Լ. Բաքայեանի մօտ, առաւօտեան ժամը 10—2։
Տոմսակները ՁՐԻ են։
Ինչ վերաբերում է նուիրատւութիւններին, յանձնաժողովս խնդրում է յանձնել դրանց գանձապահ-անդամ պ. Ալ. Մելիք-Ազարեանին։
Յոբելեանական հանդէսը նշանակված է հինգշաբթի, մայիսի 22-ին, առաւօտեան ժամը 12-ին, Արտիստական ընկ. թատրօնում։
Նախագահ յանձնաժողովի՝ Ա. Ահարոնեան
Քարտուղար՝ Յակ. Քոչարեան
առ. (15, 17, 18) 3—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Երեքշաբթի, մայիսի 20-ին
ամառային շէնութեան մէջ (Թայիրեանի այգի) տեղի կունենայ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
Սիմֆօնիքական՝ խմբի առաջին համերգը Ն. Մ. Սօկօլսկի-Զիտրինսկու ղեկավարութեամբ
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 9-ին։
Հիւրերը, պ.պ. անդամների երաշխաւորութեամբ, վճարում են 1 րուբլի։
(կ. ե.) առ. 2—2

ՀՐԱՒԷՐ
Աւետեաց-Զգրաշէն եկեղեցու երկու տարուց աւելի և 25 տարեկանից վեր արական սեռին պատկանող մեծ. պ. պ. ծխականները երկրորդ եւ վերջին անգամ հրաւիրվում են եկեղեցի՝ առաջիկայ կիրակի, մայիսի 18-ին, ս. պատարագից յետոյ 12 ժամին, ընտրելու երեք պատուիրակ, որոնք մասնակցելու են ամենայն հայոց կաթողիկոսական պատգամաւորի ընտրութեանը։ Առանձին հրաւիրաթղթեր չեն ուղարկվելու։
Գէորգ աւագ-քահ. Արուլեանց
Երէցփոխ՝ Ալէքս. Քալանթարեանց
(շ. կ.) ա. 2—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
Մայիսի 20-ից կը վերսկսի հիւանդների ընդունելութիւնը կովկասեան հանքային ջրերում։
Հասցէն՝ Եսսենտուկի, Верхняя Курсовая ул.. дача Введенской.
(ե. հ. կ.) առ. 10—5

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. Բաքայեանը
այս ամառ շարունակելու է ընդունել ներքին և ջղային հիւանդներ Կիսլովոդսկում և Եսսենտուկում, մայիսի 16-ից մինչև սեպտեմբերի 15-ը։
[չ. ու. կ.] ա. 12—9

ԻՆՉ ԲԱՆԱՁԵՒՆԵՐՈՎ

II

Ի՞նչ բանաձևներով էք դուք մօտենում ժողովրդին։ Ի՞նչ բանաձևներով էք դուք դաստիարակում ու խրատում պատանեկութիւնը։

Դրանք կարևոր հարցեր են։

Մի մոռանաք, որ մարդկանց մէջ դեռ գոյութիւն ունեն վայրենի բնազդներ։ Եւ մանաւանդ այդ բնազդները շատ ուժեղ են մեր երկրի ժողովուրդների մէջ, որոնք երկար դարեր ապրում են եղել հակակուլտուրական պայմանների մէջ։

Պէտք է թոյլ չը տալ, որ այդ վայրենի բնազդները խրախուսվեն, զարգանան և ընդարձակ արտայայտութիւն գտնեն իրանց համար։

Իսկ մենք տեսնում ենք ներկայումս, թէ ինչպէս հեշտացել են մարդասպանութիւնը, կողոպուտը, աւազակութիւնը և ամեն տեսակ բռնութիւններ մարդկային անձի վրա, ամեն տեսակ հեգնութիւն սրբազան գաղափարների դէմ։

Մենք լաւ գիտենք, թէ ինչպէս հրդեհի ժամանակ մարդիկ դառնում են եսական, մոռանելով իւրաքանչիւրը իր մասին և թէ ինչպէս շատերը շտապում են հրդեհի տեղից մի բան թռցնել իրանց համար։ Մենք գիտենք, թէ ինչպէս նաւաբեկութիւնից յետոյ իւրաքանչիւր մարդ աշխատում է աւարի մի մասը իր ձեռքը գցել։ Մենք գիտենք, թէ ինչպէս ժանտախտի սոսկալի կոտորածների ժամանակ մարդիկ անձնատուր են եղել զեղխութեան և ամեն տեսակ յանցանքների՝ իրանց վերջին օրերում կարելիին չափ մեծ ծաւալով յագուրդ տալու իրանց եսականութեանը։ Մենք նոյնպէս մօտիկ մեր անցեալից գիտենք, թէ ինչպէս կրքերը յուզվեցին և վայրենի արտայայտութիւն ստացան հայ-թուրքական ընդհարումների ժամանակ։

Այո, այդ բոլորը գիտենք և կարող էինք աւելի ևս առատօրէն օրինակներ բերել այդ տեսակի։

Բայց հարց ենք տալիս՝ ինչ կը լինէր մարդկային հասարակութեան վիճակը, եթէ կոպիտ եսականութեան և վայրենի բնազդների արտայայտութիւնները դառնային սովորական կեանքի առօրեայ սեփականութիւն։

Դա կը լինէր այդ հասարակութեան կործանումը, նրա բարոյական այլասերումը։

Ոչ։ Չէ կարելի այլ ևս տանել այդպիսի կեանք։ Եւ մեր հասարակութեան առողջ և խելացի տարրերը պէտք է լուրջ հոգատարութիւն վերցնեն իրանց վրա զսպելու վայրենի բնազդները և վերականգնելու կուլտուրական սկզբունքները կեանքի մէջ։

Այն բանաձևները, որոնք ընթացիկ են դարձել կեանքի խաւերում և լսվում են մարդկանց բերաններից ամեն օր, միայն կարող են բարոյական լքումն և այլասերում առաջ բերել։

Ի՞նչ են ասում նրանք։

—Եղիր ծայրայեղ եսական, վերցուր և կորզիր ինչ կարող ես, հետեւիր քո սեփական շահին, առաջ տար քո անձնական պահանջը գոյութեան կռւի մէջ, դաւանիր առանց տատանումների նիւթապաշտական սկզբունքները կեանքիդ բոլոր արտայայտութիւնների մէջ, մի քաշվիր քո մաքառումների մէջ այն կորուստներից, որ կը հասցնես ուրիշներին, կոխ տուր և անց կաց քո առաջացրած աւերակների մօտով...

Ահա ինչ ձևակերպութիւնների ենք մենք հանդիպում կեանքի զանազան խաւերում։

Մենք սարսափով տեսնում ենք, թէ ինչպէս վեհ գաղափարները բեկբեկվելով հիւանդոտ և անվստահելի գործօնների ուղեղներում, աղաւաղվել են և մեր առաջ յայտնագործվել իբրև ընթացիկ բանաձևներ։

Ժամանակն է և վաղուց ժամանակն է սթափվելու։

Իրականութեան պատկերը չափազանց մռայլ է և նրա ներկայացրած ամենօրեայ կորուստները չափազանց խոշոր են, որպէսզի մենք մեզ թոյլ տանք դարձեալ զանցառութեան մատնելու հասարակական խղճի թելադրանքները։

Կեանքի վրա պէտք է իշխեն բարձրագոյն իդէալներ, վեհագոյն բարոյական սկզբունքներ։

Ժողովրդին և մատաղ սերնդին պէտք է մօտենալ մաքուր և ազնիւ քարոզներով, բարոյական անբիծ բանաձևներով։

Ահա մեր դրած հարցի պատասխանը։

Այո, բարոյական անբիծ բանաձևներով։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բարձրագոյն Դուռը հրատարակել է հետեւեալ ուշագրաւ կառավարչական կարգադրութիւնը.

Նորին գերազանցութեան, Մակեդոնիայի գեներալ-ինսպեկտոր Խիլմի փաշային ի գիտութիւն և ի խիստ գործադրութիւն։

Ի նկատի առնելով այն, որ Բարձրագոյն Դռան կառավարութիւնը ճշգրիտ տեղեկութիւններ է ստացել մակեդոնացիների ապստամբական պատրաստութիւնների մասին անցած տարիների նման, և ուշադրութեան առնելով պետութիւնների միջամտութիւնը երկրի գործերին, հրամայվում է ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել ճնշելու ապստամբական ամեն մի փորձ։ Ակներև է, որ պետութիւնները այնքան էլ շուտ ընդհանուր համաձայնութեան չեն գալ, բայց դա չը պէտք է կանգնեցնէ կառավարութեանը ճնշելու այն ապստամբութիւններն ու խռովութիւնները, որոնք խանգարում են երկրի հպատակների կեանքը։ Հրամայվում է ձեզ ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել և կարգադրել, որպէսզի բռնված հրոսակները հէնց տեղն ու տեղը ազգաբնակութեան աչքի առջև գնդակահարվեն։ Այդ ցոյց կը տայ ամենքին, թէ ինչպէս է նայում կառավարութիւնը երկրի մէջ տիրող իրերի դրութեան վրա։ Նա չի թոյլատրի օտարի միջամտութիւնը և իր կողմից ամեն միջոց գործ կը դնի Մակեդոնիան խաղաղեցնելու համար։

Յայտարարել ազգաբնակութեան, որ պետութիւնների նախագծերը միանգամայն տարբերվում են այդ առիթով կառավարութեան ունեցած հայեացքներից ու դիտաւորութիւններից, և այդ պատճառով ոչ մի փոփոխութիւն մտցնել չի թոյլատրվի։ Բարձրագոյն Դռան կառավարութիւնը, որպէսզի հարկադրէ յարգելու իր որոշումները, բաւականաչափ ուժեղ է զգում իրան։ («Р. Утро»)

—

Կալէ, 16 մայիսի

Հեռանալով Անգլիայից, Նախագահ Ֆալիէրը դիմեց Էդուարդ թագաւորին մի հեռագրով, որով շնորհակալութիւն է յայտնում ընդունելութեան համար։

Պատասխանելով տեղական քաղաքագլխի և առևտրի ներկայացուցչի ճառերին, Նախագահը ասաց, որ Անգլիայի հետ լուրջ (?) համաձայնութիւն կապելը ոչ մի տեղ չը պէտք է անհանգստութիւն յարուցէ. համաձայնութիւնը միջազգային խաղաղութեան նոր գրաւական է։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 16 մայիսի

Ֆրանսիական հանրապետութեան Նախագահ Ֆալիէրը, լուրերին նայած, յուլիսի վերջում կը գայ Պետերհօֆ «Լէօն Գամբէտտա» ականաւով։ («К.»)

—

Պետերբուրգ, 14 մայիսի

Պետերբուրգի համալսարանը ոստիկանութեան միջոցով վերադարձրել է այն ուսանողների վկայաթղթերը, որոնք չեն վճարել ուսման վարձը։ Այդպիսիների թիւը հասնում է 1240 հոգու։

—

Պետերբուրգ, 16 մայիսի

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը բացատրեց, որ այժմ քննութիւն պէտք է տալ ամբողջ ուսանողութիւնը. եթէ սակայն որևէ աշակերտ կամ աշակերտուհի, որ տարվայ ընթացքում կասկած չէ թողել որ ինչպէս հարկն է իւրացրել է ամբողջ դասընթացքը, կարող չը լինի հիւանդութեան կամ մի ուրիշ միանգամայն յարգելի պատճառով ենթարկվել դասարանական քննութեան, այն դէպքում մանկավարժական խորհուրդին իրաւունք է տրվում միջնորդել ազատելու այդ աշակերտին քննութիւնից։ Այդ միջնորդութիւնները ուսումնարանական շրջանների հոգաբարձուները իրանց եզրակացութիւններով պէտք է ներկայացնեն մինիստրութեան կենտրոնական վարչութեան։ («Հ. Գ.»)

—

Կրեմենչուգ, 16 մայիսի

Նոր հրդեհից ոչնչացաւ քաղաքի մի ամբողջ թաղ։ Վնասը հասնում է կէս միլիոնի։ («Հ. Գ.»)

—

Աթէնք, 16 մայիսի

Սամոս եկաւ թիւրքաց գերագոյն կոմիսարը։ («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 16 մայիսի

Ստեֆանիի գործակալութեանը հեռագրում են Սմիրնայից, որ Սամոսում անկարգութիւնները շարունակվում են։ Իրերի դրութիւնը վատանում է։ («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 16 մայիսի

«Վեստմինստէր գազէտ» լրագիրը ասում է, որ մայիսի 13-ին բացված չինական կառավարութեան 5%-ային փոխառութիւնը 1,500,000 ֆունտ գումարի—Ճանխայ-Սուչժոու-Նինբօ երկաթուղագիծը կառուցանելու համար—ծածկվել է աւելի գումարով։ («Հ. Գ.»)

—

Արքայազն Նապոլէօն Միւրատի և նրա երկու ազգականների—եղբայրների Գ.-ի միջև մենամարտութիւն է տեղի ունեցել։ Եղբայրներից մէկը վիրաւորված է։

—

Լուր է պտտում, որ Եալտա է ուղարկվում սենատորներից մէկը քննութիւն կատարելու համար։ Գեներալ Դումբաձէին, ինչպէս հաւատացնում են, մտադրութիւն կայ պաշտօն տալ պարսկական սահմանագլխի վրա։ («Кс.»)

—

Եկատերինօդար, 16 մայիսի

Չորս բանտարկեալներ, որոնք յանձնվելու էին զինուորական դատարանին, զինաթափ արին բանտային վերահըսկիչներին և փախան բանտից։ Զինուորական պահակախումբը հասաւ նրանց և չորսին էլ սպանեց։ («Հ. Գ»)

—

Եկատերինօսլաւ, 16 մայիսի

Ոստիկանութիւնը գտաւ գաղտնի տպարան, տասը պուդ տառ, մի քանի հազար թռուցիկներ։ Չորս հրէաներ ձերբակալվեցին աշխատելու ժամանակ։ («Հ Գ.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏՈՒՄ

I

Երկու օրով հեռացել էի Թիֆլիսից։

Իբրև հրաւիրված անդամ մի յանձնաժողովի այցելեցի Արարատեան դաշտի այն մասը, որ գտնվում է Արագդայեան կոչված տեղի շրջակայքում։

Դաշտը զուարթ դրութեան մէջ էր, գիւղական կեանքը իր եռուն վիճակի մէջ։

Շնորհիւ անձրևների՝ ամենուրեք երկիրը կանաչի մէջ էր։ Եթէ ջրարբի տեղերը ջուր ստացել էին ռուզման առուներից, անջրդի տեղերն էլ սնվել էին անձրևներից։

Մեզ բաժին ընկան հարաւային շոգ օրեր, կիզիչ արեգակ։ Չը նայելով որ դեռ մայիսի 14-ն էր, ջերմաչափը ստուերում ցոյց էր տալիս 22° ըստ Րէօմիւրի։ Այդպէս էին եղել և վերջին օրերը։

Զինջ կապուտակի հօրիզոնում երկու հսկայ Մասիսները իրանց ձիւնառատ գագաթներով վեհութիւն էին տալիս Արարատեան դաշտին։ Մայիսեան կանաչավառ տեսարանները թարմութիւն և կենդանութիւն էին ներշնչում։

Բուսականութիւնը ուժեղ թափով առաջ էր գնացել։ Եւ եթէ չար պատահարներ տեղի չունենան, երկրի բերքը առատ կարող է լինել այս տարի։

Սակայն մի ապաւէն կայ մնացած անցեալ տարվանից, որ փոքր ինչ թուլացնում է պատկերը։

Այդ ապաւէնը առաջ է եկել աշնան այն սաստիկ ցրտերից, որոնք տեղի ունեցան հոկտեմբերի 24-ին։

Ինչպէս յայտնի է, այդ ժամանակ մեր երկրի մի ընդարձակ տարածութեան վրա փչեցին ցուրտ քամիներ և տեղաց ձիւն, որի տակ մնացին ցանքսեր և այգիներ։

Եւ ահա մեծ երկիւղ կար, որ խաղողի որթերը կարող էին վտանգված լինել լուրջ կերպով։

Գարնան առաջին օրերում գիւղացիները անհանգիստ աչքով դիտում էին վազերի արթնանալը և առաջին բողբոջների երևալը։ Ամեն մի դանդաղում բոյսի աճման մէջ, ամեն մի աննպաստ երևոյթ վրդովմունք էր առաջացնում։ Մանաւանդ որ գարնան սկիզբը սովորականից աւելի ցուրտ էր անցնում։

Բայց ահա օդը տաքացաւ և բուսականութիւնը կեանք ստացաւ։ Վազերը արթնացան և բողբոջներ արձակեցին։

Ճիշտ է, խաղողի որթը դարձեալ թոյլ է և կրում է իր վրա աշնանային հարուածի արձագանքները, բայց և այնպէս ազատվել է կորստից։ Խաղողի բերքը աւելի պակաս կը լինի, քան անցեալ տարի, բայց միջակ բերք կը ստացվի։

Խաղողը մեծ դեր է խաղում գիւղերի մի մեծ մասի համար։ Ղամարլուի շրջանում գոյութիւն ունեն բազմաթիւ օղեգործարաններ և խնդիր է յարուցված կատարելագործված գինեգործութիւն մտցնելու մասին։

Միայն Վերին Ղամարլու գիւղում ներ-

կայումս գործում են 44 օղեգործարան և 10 կօնեակի գործարաններ։

— Մենք ցանկանում ենք մեր դպրոցին կից բանալ այգեգործական - գինեգործական բաժանմունք,—ասում էր ինձ տեղական երիտասարդներից մէկը՝ Ց.,—որպէսզի աշակերտները խուացնեն վաղերի մշակութեան և գինեգործութեան աւելի կատարեալ եղանակներ։

Այգեգործութիւնը աւելի ևս ընդարձակ ծաւալ կը ստանար Ղամարլուի շրջանում, եթէ ազատ ջրարբի հողեր գոյութիւն ունենային։ Այդ տեղ հողը թանգ է և գնահատվում է 800—1000—2000 րուբլի իւրաքանչիւր դեսեատինը։

— Մի քանի գիւղացիներ այնքան նեղված են հողի կողմից, որ Ղամարլուում մէկը փորձել է կանաչի ցանել տան կտրին,—ասում էր պ. Ց., իբրև լուսաբանութիւն իւրերի դրութեան։

Արազդայեանի շրջանը հողի պակասութիւն չէ զգում, բայց այնտեղ հողը դեռ կարգի չէ բերված ամենուրեք, չէ մաքրված աղերից, չէ բարւոքված երկար տարիների մշակութեամբ։ Արազդայեանի շրջանում նոյնիսկ խաղողի այգիներ չը կան, կամ շատ սահմանափակ տարածութիւն ունեն։ Այդտեղ բրինձի և բամբակի մշակութիւնն է գերազանցում։

Ա. Քալանթար

ԱՄԵՆԱՀՊԱՏԱԿ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ ԲԷԼՕՍՈՒ. ԱՐԻ ԴԷՊՔԻ ԱՌԻԹՈՎ

Սոյն զեկուցման վրա մայիսի 1-ի օրը Նորին Մեծութեան սեփական ձեռքով մակագրված է. «Քաջ Տենգինցիներ»։

77-րդ Տենգինեան գնդի հրամանատարի 1908 թւի ապրիլի 18-ի, № 2026, ուղարկած ամենահպատակ զեկուցումի պատճէնը։

«Ձերդ Կայսերական Մեծութեանը ամենահպատակ կերպով զեկուցանում եմ, որ, ինձ վստահացված գնդի որսորդական խմբի հրամանատարի պարսկական սահմանագըլխից ինձ ուղարկած զեկուցման համաձայն, սոյն տարվայ մարտի 30-ին Բէլօսուարում տեղի է ունեցել հրացանաձգութիւն հետևեալ հանգամանքներում։ Բէլօսուարի պահակատեղիից բացվում փախչում է սահմանապլխի պահակների րօտմիստր Դվօյէգլազօվի ձին, որը անցնելով սահմանը բռնվում է թուրքերի կողմից։

«Րօտմիստրը 7 զինուորներով շտապում է Բէլօսուարին կից գտնվող Թալիշ-Միկելի մեծ գիւղի միջով (պարսկական Բէլօսուարը) վերադարձնելու իր ձին։ Երբ նա դուրս է գալիս գիւղից, նրա դէմ գնդակաձգութիւն են սկսում խրամատների միջից (ОКОПЪ), իսկ յետոյ նաև գիւղից և մօտակայ գերեզմանատնից։ Դվօյէգլազօվը և զինուորներից մէկը սպանվում են, իսկ միւսները վիրաւորվում։

«Լսելով համազարկերի ձայնը, ինձ վստահացված գնդի որսորդական խմբի հրամանատար շտաբս-կապիտան Զապարինէն, կրտսեր-օֆիցեր պօդպօրուչիկ Ալիբէգօվի հետ միասին, 12 որսորդներով և 3 սահմանապահներով շտապում են օգնութեան։ Նրանց դէմ արագ գնդակաձգութիւն է բացվում պարսկական Բէլօսուարից, որի միջոցին սպանվում է զինուոր Միխայիլ Ցիկալօվը, իսկ զինուոր Եակով Նեպօկրիտինը և մի սահմանապահ վիրաւորվում են։ Սպանվածի հրացանը և փամփուշտակալը գնդակների տարափի տակ վերցնում է իր հետ պօդպօրուչիկ Ալիբէգօվը։ Ընդունելով վերադարձող սահմանապահներին, զօրախմբի հրամանատարը ուղարկում է նրանց իրանց պահակատեղը, իսկ րօտմիստր Դվօյէգլազօվի մարմինը վերցնելու նպատակով շարունակում է առաջ գնալ։

«Որսորդներից մի քանիսին աջողվում է ներս մտնել գիւղը։ Սուինններով նրանք դուրս են մղում ծայրի տների մէջ դիրք բռնած թուրքերին և խլում նրանցից երեք հրացան։ Այդ ժամանակ հրդեհվում են մի քանի յարդէ տանիքներ։ Մնացեալ որսորդները դիրք են մտնում առուի մէջ և սկսում գնդակ արձակել դէպի գերեզմանատունը և ձորը, ուր մեծ թակարդ կար պատրաստված։

«Գիւղի և րօտմիստր Դվօյէգլազօվի դիակի միջև եղած բաց տարածութիւնը սաստիկ գնդակաձգութեան էր ենթարկվում աւազակների կողմից հակառակ կրակով։ Մօտ 15 թուրքեր սրարշաւ անցան որսորդների առջևից դէպի յետ և շրջապատելով սկսեցին կրակել, թևի կողմից, իսկ թիկունքում՝ գիւղի մէջ նոյնպէս կային զինված աւազակներ։

«Տեսնելով մեր դէմ ոչ պակաս քան հարիւր հոգի, անկարող լինելով լռացնել փամփուշտները և երկիւղ կրելով վերջնականապէս կտրված լինելուց, որսորդական խմբի հրամանատարը սկսեց յետ քաշվել։ Այդ ժամանակ ձեռքից վիրաւորվում է որսորդ զինուոր Եակով Զալենկօն։ Չը նայելով որ վիրաւորված էր նա, այնուամենայնիւ, գալիս էր ետևից և կրակում էր։ Թևերից և թիկունքից տեղացող գնդակների տարափի տակ, որսորդները, պատասխանելով գնդակաձգութեամբ, քաշվեցին իրանց պահակատեղը։ Նրանց վերադառնալու ժամանակ պրիստաւը 4 ոստիկան ստրաժնիկներով գնդակակոծում էր այն թուրքերին, որոնք շրջապատել էին որսորդներին թևերից։

«Բէլօսուարի տեղական զօրքը բաղկացած էր 45 հոգուց. 22 որսորդներ ինձ վստահացված գնդից, 17 սահմանապահ զինուորներ և 6 ոստիկանական ստրաժնիկներ։

«Պարսկական Բէլօսուարից շարունակում էին գնդակակոծել մեր պահակատեղը, իսկ շրջակայ պարսկական գիւղերից գալիս էին նորանոր հետևակներ և ձիաւորներ։ Սպասվում էր, որ նրանք յարձակումն կը գործեն մեզ վրա, ուստի խրամատներն ու Բէլօսուարում եղած տեղական իւրերը գրաւված էին մեր ունեցած բոլոր ոյժերով։ Դրանից յետոյ անմիջապէս սկսեցին օգնական զինուորներ գալ հարևան պահակատեղերից։

«Մինչև մութը ընկնելը անհրաժեշտ էր մաքրել պարսկական Բէլօսուարը, որի շինութիւնները տեղ-տեղ պահակատեղերից 50 քայլ հեռաւորութեան վրա էին գտնվում. քիչ ժամանակից յետոյ մեր ձախակողմեան թևի հանդէպ պարսկական Բէլօսուարի տներից մի քանիսը բոցավառվեցին, և կրակը սկսեց տարածվել յարդաշէն տանիքների վրա, որի շնորհիւ աւազակները թողին գիւղը և դիրքեր բռնեցին գերեզմանատանը և նրան շրջապատող առուներում։

«Սահմանապահների բաժնի հրամանատարի թոյլտուութեամբ, նորից փորձ կատարվեց դուրս բերել այնտեղից սպանված րօտմիստր Դվօյէգլազօվի մարմինը։ Այդ տեղը դարձեալ ուժեղ կերպով գնդակահարվում էր վանքան կողմերից։ Ոստիկանական ստրաժնիկ Դշլևիչը փորձ արեց վազել դէպի դիակը, բայց սպանվեց։ Չը նայելով տեղացող գնդակների տարափին՝ ինձ վստահացված գնդի որսորդներ՝ աւագ ունտեր-օֆիցեր Զաիկինը և զինուոր Տիտօվը այնուամենայնիւ հասան րօտմիստր Դվօյէգլազօվի մարմնի մօտ և բերեցին նրան, իսկ սպանված ստրաժնիկին բերեց զինուոր Վելիչկօն։ Երբ Վելիչկօն բերում էր դիակը, էլի մի քանի գնդակներ դիպան սպանվածին։

«Դիակները բերողներին օգնելու համար 11 զինուորներով գիւղի մէջ գնաց սահմանապահների բաժնի հրամանատար պօդպօլկօվնիկ Բէլկինը։ Վերադառնալու միջոցին նրա վրա սկսեցին գնդակներ արձակել Բօլգարչայ գետի ձախ ափի հողաթմբերի ետևից։ Այն ժամանակ որսորդական խմբի հրամանատարը ինքը շարժվեց առաջ նրանց դէմ։ Թմբերի ետևից կրակը սկսեց դադարել, և բաժնի հրամանատարը յետ կանչելու նշանը տուեց, որից յետոյ որսորդները վերադարձան իրանց պահակատեղը։

Երեկոյեան ժամը 7-ին հրացանաձգութիւնը դադարեց։ Ուրիշ պահակատեղերից օգնութեան եկածների հետ միասին Բէլօսուարում արդէն հաւաքված էին 74 զինուոր և 60 զինված բնակիչներ։ Լրտեսները պարզեցին, որ պարսկական Բէլօսուարի ետևում հաւաքված են 200—250 զինված մարդիկ, սակայն մօտ կէս գիշերին նրանք գնացին։ Իսկ մեզ օգնութեան հասան Բէլօսուար էլի 25 հոգի Ռուսաստանի զինված թուրքեր, իսկ առաւօտեան, մարտի 31-ին, 64 կօզակներ և 200 մօլօկաններ Գանձակի և Ջևանշիրի գաւառների գաւառապետների հետ միասին։

«Մարտի 30-ի հրացանաձգութեան ժամանակ ունեցած մեր կորուստները հետևեալներն են. սպանված են րօտմիստր Դվօյէգլազօվ և երեք զինուորներ, որոնցից մէկը ինձ վստահացած գնդի զինուոր Միխայիլ Ցիկալօվը։ Վիրաւորված են հինգ, նրանցից ինձ վստահացված գնդի զինուորներ Եակով Նեպօկրիտին և Եակով Զալենկօն։ Րօտմիստր Դվօյէգլազօվի և նրա հետ սպանված սահմանապահ զինուորի զէնքերը չեն գտնվածէ։ Նրանց մարմինները սաստիկ վիրաւորված են և կողոպտված։ Աւազակներից խլված են 9 հրացան, մի ատրճանակ, մի դաշոյն, 90 փամփուշտ և 4 ձի։ Փամփուշտներ գործադրվել են. որսորդները՝ 1193 հատ, իսկ սահմանապահ զինուորները՝ 1107»։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Այսօր Թիֆլիսի բոլոր եկեղեցիներում տեղի են ունենալու կաթողիկոսական պատուիրակների ընտրութիւնները։

◆ Կովկասի Փոխարքայի կարգադրութեամբ Երևանի գեներալ-նահանգապետ Գ. Եացկևիչը մայիսի 15-ից պաշտօնից արձակված է. նրա պաշտօնատար նշանակված է կովկասեան 2-րդ զօրաբանակի հրամանատար Գ. Լ. Րժէվուսկին։

◆ Հինգշաբթի, մայիսի 22-ին, Ծուղտայիդի այգում տեղի կունենայ մի հսկայական զբօսանք բազմակողմանի և վերին աստիճանի ճոխ ծրագրով։ Զբօսանքի արդիւնքը յատկացված է Թիֆլիսի հայ տնայնագործական արդիւնաւոր ընկերութեանը։

◆ Ստացանք Կ. Հ. դպր. ուսուցիչների և վարժուհիների միութեան «Նոր Դպրոց» ամսագիրը. առաջին տարի, ապրիլ, № 1. պատասխանատու խմբագիրն է մանկավարժ պ. Իս. Յարութիւնեան։ Մենք կը խօսենք առանձին յօդուածով այս օգտակար և մատչելի գրքի մասին, որի բացակայութիւնը շատ էր զգացվում մեզանում։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ կաթողիկոսական ընտրութեան առիթով Թիֆլիսում կազմված ժամանակաւոր յանձնաժողովը որոշել է յայտարարել, որ մայիսի 25-ին Թիֆլիսում կայանալիք խորհրդակցութեան կարող են մասնակցել ձայնի իրաւունքով կաթողիկոսական ընտրութեան բոլոր ծխական պատուիրակները, եթէ կամենան։

◆ Թիֆլիսի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ Բաշինսկի գ. բնակիչ Լավրէնտի Գոլէաձէն, Ալեքսանդր Լոմիձէն, Արսէն Լէբանիձէն և Լուկա Լոբժանիձէն, իբրև հասարակութեան համար վտանգաւոր անձինք, աքսորվում են Թիֆլիսի գեն.-նահանգապետութեան սահմաններից զինւ. դրութեան ամբողջ ժամանակ. Գօրու գ. բնակիչ Աբրամ Պլաշաձէ, ազնուական Իվան Դիվտօրիանին աքսորվում են Օրէնբուրգի նահանգը. պարսկահպատակ Իսահակ Բաղդասարեանը՝ Պարսկաստան։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը, ուղարկելով քաղաքային վարչութեան այն կանոնները, որոնց համաձայն պահվում են Պետերբուրգում սինեմատօգրաֆները, առաջարկում է վարչութեան նոյնպիսի կանոններ մշակել նաև Թիֆլիսի համար։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային տարրական դպրոցներում քննութիւնները սկսվեցին երեկվանից և կը վերջանան մայիսի 29-ին։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը էլեքտրաքարշի ընկերութեան այն գումարներից, որ պահվում են քաղաքի գանձարկղում իբրև գրաւական վերցրել է 15,000 ր. ի հաշիւ ռուսմայական մասնաժողովի վերջերս որոշած տուգանքի։

◆ Կովկասեան կայսերական գիւղատնտեսական ընկերութիւնը վճռել է յունիս ամսի սկիզբներից հրատարակել իր սեփական թերթը «Кавказскій Хозяинъ» անունով։ Թերթը լոյս կը տեսնի երկու շաբաթը մի անգամ։

◆ Կովկասեան կայսերական գիւղատնտեսական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը կը կայանայ չորեքշաբթի, մայիսի 21-ին։

◆ Թիֆլիսի ժողովրդական համալսարանի ընկերութեան ընդհանուր ժողովը նշանակված է յունիսի 2-ին, Զուբալովի ժողովրդական տանը։

◆ Մի խումբ հայ ինտելիգենտների մէջ միտք է յղացել Թիֆլիսում հայկական գիմնազիա բանալ վրացականի օրինակով։

◆ Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի վերատեսուչը մայիսի 16-ին քաղաքային վարչութեան ներկայացրեց այն ցուցակը, որի համաձայն շրջանառութեան մէջ են լինելու էլեքտրաքարշի վագօնները բոլոր գծերի վրա։ Էլեքտրաքարշի ընկերութեան կարծիքով միանգամայն բաւական է, որ բոլոր գծերի վրա երթևեկեն ընդամենը 74 վագօններ։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետի կարգադրութեամբ արձակված է պաշտօնից Գօրու քաղաքային աւագ բժիշ. Մ. Թումանովը, խնդիրքի համաձայն։ Նրա պաշտօնակատար նշանակված է նրա օգնական Ր. Լօլաձէն։

◆ Այսօր Թիֆլիսում նշանակված է վերջին ձիարշաւը։

◆ Մօտ օրերս Թիֆլիս եկան Պօլտավայի հողային բանկի ներկայացուցիչները, նպատակ ունենալով հաւաստիանալու թէ, արդեօք, հնարաւորութիւն կայ Անդրկովկասի զանազան քաղաքներում բանկի ճիւղեր հաստատել։ Երեք օր առաջ ներկայացուցիչները մեկնեցին Անդրկովկասի արևելեան նահանգները հարկաւոր տեղեկութիւններ ժողովելու համար։

◆ Թիֆլիսի մի խումբ մանկաբարձուհիներ վճռել են Թիֆլիսում հաստատել հանրամատչելի ծննդաբերական ապաստարան։

◆ Մայիսի 15-ից Թիֆլիսի կրումօկի ամառնային շինութեան մէջ սկսվել են սիմֆօնիքական համերգները։

◆ Մայիսի 16-ին, ցերեկվայ ժամը 3-ին, Թիֆլիսի երկրորդ ոստիկանատանը, պրիստաւի օգնական Եւգենիյ Սիմինօվը, մաքրելով իր «Մանլիխէր» սիստեմի ատրճանակը, անզգուշութեամբ կրակեց և մահացու կերպով վիրաւորեց թաղական վերակացու Ստիլիօնին։ Վերջինս հիւանդանոց տարվելիս մեռաւ։ Քննութիւն է կատարվում։

◆ Մայիսի 16-ին, գիշերվայ ժամը 11-ին, Սերեբրեանայա փողոցով տուն էին վերադառնում Թիֆլիսի մասվաճառ Դարչօ Դիւանօվը և Ալեքսէյ Գալուստօվը։ Սերեբրեանայա նրբափողոցի մօտը յանկարծ նրա վրա յարձակվեցին մի քանի զինված չարագործներ, բռնեցին Դիւանօվին, նստեցրին սպասող կառքը և տարան Սուրբ-Մինասեանայա փողոցի ուղղութեամբ։ Միջոցներ են ձեռք առնված Դիւանօվին և նրա յափշտակիչներին բռնելու։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը առաջարկել է պրիստաւներին և խուզարկու բաժնի գործակալներին որոնել Լիբերմանի տըպարանի գրաշար Վլադիմիր Կօրցեվին, որ անյայտացել է մայիսի 14-ից։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը առաջարկել է պրիստաւներին այսուհետև վկայականներ չը տալ ննջեցեալների ազգերին, որ իրանց մեռելները թաղեն Կուկիայի գերեզմանատանը, այլ թաղել Հաւլաբարում դրա համար յատկացրած յատուկ հողաբաժնում։ 9-րդ քաղաքամասի պրիստաւին ոստիկանապետը հրամայել է անձամբ ժողովել կանչել Կուկիայի գերեզմանատանը մօտիկ ապրողներին և յայտնել, որ ցանկապատը փչացնելու դէպքում նրանք պատասխանատու կը լինեն։ Պատուիրել գերեզմանատան պահապաններին խիստ հըսկողութիւն ունենալ գերեզմանների, խաչերի, պսակների և բուսականութեան վրա, որ խուլիգանները չը փչացնեն։

◆ Բագուի լրագիրները հաղորդում են, որ կաթող. ընտրութեան ծխական ներկայացուցիչները իրանց միջից ընտրել են պատուիրակներ Բագու քաղաքի կողմից պ. պ. Բ. Դօլուխանեանին և Գ. Ենգիբարեանին, որոնք պէտք է գնան Շամախի՝ մասնակցելու թեմական պատգամաւորի ընտրութեան։

◆ «Լրաբեր» թերթը հաղորդում է, որ Աստրախանի թեմի ժամանակաւոր կառավարիչ է հաստատվել Մխիթար վարդապետը, իսկ կօնսիստօրիայի նախագահ Ն. վ. Մելիք-Թանգեանը, չը հաստատվելով իր պաշտօնի մէջ Աստրախանի նահանգապետից, պէտք է թողնէ իր պաշտօնը և հեռանայ Ղրիմի ս. Խաչ վանքը։

◆ Վրիպակ.—«Մշակի» երեկվայ համարում (№ 107) «Անուղղելի պրօվօկատորներ» յօդուածի շարունակութիւնը III երես փոխանցելիս մոռացմամբ բաց է թողնված շարուածքի հետևեալ տողը. «զգացումը վաղուց անձնտացել է, Մենք» և այլն։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Ինչպէս հաղորդում են, Բագուի նաւթարդիւնաբերողների արտակարգ ժողովը կայանալու է առաջիկայ յունիսի սկիզբներին։

◆ Տեղումս բացված Նիկոլաեվսկի տօնավաճառը զարմացնում է ամենքին իր աշխուժութեամբ, որպիսին 1905 թւի փոթորկաբեան անկարգութիւններից սկսած մինչև այժմ չէր նկատվել, շնորհիւ այն հանգամանքի, որ օտար քաղաքներից եկող վաճառականների թիւը օր ըստ օրէ նուազում էր։ Թէև այս տարի էլ գերակշռողը տեղացիներն են, բայց և այնպէս օտար քաղաք-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՅԼԱՍԵՐՎՈՂ ՍԵՐՈՒՆԴ

I

Աստեղազարդ երեկոյ էր։

Գիշերային թանձր խաւարը հալածված էր թւում բազմաթիւ լապտերների լուսավառութիւնից, որոնք ապակիների վրա մակագրված սևագիր հիէրօգլիֆների տակից վեր-վեր խաղալով գաղտագողի դիտում էին մայթերի վրայից սուրալով թեանցուկ անցնող զոյգերից մէկին և կծու հեգնութեամբ շշնջում.

— Սրտակից ընկերները։

Նինան էր և իր «ընկեր» Սաշան։

Այդպէս էին անուանում նրանց՝ տանը, ծանօթների և ընկերների շրջանում. այդպէս էին անուանում իրար իրանք ևս։

Նինան միջահասակ մի օրիորդ էր. գետնի վրայից քարշ եկող նրա թափանցիկ հագուստի միջից պարզօրէն գծագրվում էր նրբակազմ իրանը՝ մարմարեայ մերկ բազուկներով, որի կուրծքը, խնամքով պարուրված յուլունքների, ասեղնագործ ժանեակների ու ժապաւէնների հիւսքերի և փնջիկների տակ, հպարտութեամբ դուրս էր փքվել, կարծես, հանդիպողներից խանդոտ հայեացքներ պոկելու համար։ Իսկ սևաթոյխ, ծաղկատար դալուկ դէմքի վրա, որի փոսիկները վարպետօրէն սքողվում էին կօսմետիքական գունաւոր փոշիներով, թաւ ունքերի տակ պահ մտած կխսափակ կոպերի արանքից անհանգիստ անձկութեամբ դէս ու դէն էին շրջում սաթի նման սև աչքերը, կարծես մի բան որոնելու, մէկին կանչելու դիտումով։

Սաշան պարզ էր, սակայն սիրունատես և բարձրահասակ։ Աշակերտական հագուստը՝ դիագօնալ անդրավարտիկով, սեղմված նրա առողջ համաչափ կազմուածքին, խոշոր արտայայտիչ աչքերը մպտալու պատրաստված շրթունքներ։ հետ ներդաշնակված՝ առանձին գրաւչութիւն էին տալիս նրա առնական դէմքին։

Մի ինչ-որ նմանութիւն կար այդ երկու դեռատի պատանիների մէջ, որը մօտեցնում էր նրանց իրար։ Մաքուր զգացմունքների ու գաղափարական վսեմ թռիչքների երկրպագու նորագոյն սերնդի երկու դեռահաս ներկայացուցիչներ, որոնք մեռնող արիստօկրատիայի սալօնական բարքերի ու սովորութիւնների մոլութեամբ շլացած, բնազդային հակումով սահում են դէպի առաջ նոյն կաստայի ընդգծած կորստաբեր, պգայնական մօդեռնութեան շաւղով։

Երկուսն էլ ներկայ քաղաքային զեղխ կեանքի արժանաւայել զաւակները, երկուսն էլ ժամանակակից դաստիարակութեան ստեղծած ու կատարելագործած տիպերը՝ պաշտօնական կրթութեան դրոշմը ցուցադրող արտաքին խմստակութեամբ ու շինծու արուեստական ձևերով։

Բանուկ փողոցի սաւերների միջով անցնում էին նրանք՝ կրքոտ զգացմունքից բռնկված, տարուբերվում և սեղմվում իրար, հևալով շշնջում և դալուկ ու մելամաղձոտ հայեացքները հարբածի նման երբեմն իրար նետելով, երբեմն՝ անցորդներին, անորոշ հեռուն յառելով, կամ թէ գլխիքարշ, բայց իրօք նրբքին յոյզերի մէջ տենդային ցընցումներով մտամոլոր շարունակում ուղին։

Առաջին դէպքը չէր այդ, բացառութիւն չէին կազմում նրանք։

Ամեն անգամ կրքի նոյն խաղն էր տիրում սաղարթախիտ ծառերի սաւերների տակ, ջերմ համբոյրները՝ մութ ու խուլ անկիւններում, սիրային գրկանքներ ու տաք խօստումներ յափշտակութեան, զգացմունքների արբեցութեան րօպէներին։

Եւ օտար մարդկանց, անծանօթ դէմքերի ապշութիւնն ու օտարոտի հայեացքները, յայտնվելն ու չքանալը կարծես թւում էին նրանց գիշերային անզգայ ու անշունչ սաւերներ, որոնք սողալով քաշվում էին ճանապարհից դուրս և ազատութիւն տալիս նրանց սիրային արտայայտութիւններին։

Անձնական հաճոյքն ու ցոփ վայելքները իր միակ դաւանանքը, իր պաշտամունքը դարձնող և ազատ սիրոյ նորբողներ դայլայլող զոյգը ուղղում է իր քայլերը դէպի կեանքի խնջոյքը։ Սակայն նրա գոռ կոհակները յետ են հրում նրան և դէմ անում դառն իրականութեան։

Եւ վառ երևակայութեան մէջ ստեղծված երազանքների կամարից ընկնող աստղերի նման թօթափվում են վարդագոյն հեռանկարները՝ խեղդամահ անելով իդէալական մաքուր սաղմերը՝ շահամոլութեան մէջ նեխված միջավայրի եսական հակումների և այլանդակ դաւանանքների վարակիչ մթնոլորտում։ Բարոյականութեան օրէնքներն ու սկզբունքները այլևս չէին հետաքրքրում մատաղ սերնդին. նա ղեկավարվում էր նոր հովերով, նոր դաւանանքներով։

Ազատ անհատ—ահա նոր դաւանանքների ընդհանուր նշանաբանը, որին հետևում էին նորագոյն սերունդի այդ երկու բնորոշ ներկայացուցիչները՝ Նինան ու Սաշան։

II

Աւարտել գիմնազիոնը, հասունութեան վկայական ձեռք բերել ինչ միջոցներով էլ լինի, որպէսզի ուսումնական ու կրթված օրիորդի համբաւ ստանալով իր շրջաններում կարողանայ ուշադրութիւն գրաւել իր վրա,—այդ էր Նինայի մանկութեան օրերից փայփայած բաղձանքը։

Այժմ աւարտման վկայականը ստացել է նա։ Նրա վրա ուշադրութիւն դարձնողներ, նոյնիսկ գլուխ խոնարհողներ շատ կան. սակայն մի կարող է պնդել, որ այդ բոլորը նուիրաբերվում է իբրև յարգանք նրա ստացած ուսման, խելացի կրթութեան և զարգացման։ Եւ զարգացած ու կրթված էր նա, արդեօք…

Դժուար է վկայել։

Ճշմարիտ է, նա անցել էր դպրոցական ծրագրի մէջ մտած բոլոր հանրակրթական առարկաները, սկսած Աֆրիկայի վայրենիների կամ էսքիմօսների պատմութիւնից… Բայց այդ բոլորից նա այնուամենայնիւ իր յիշողութեան մէջ պահպանել էր, իբրև սրբութիւն սրբոց, սանտիմենտալ րօմանիստների պատկերացրած հերոսներին և Պուշկինի Եւգենիյ Օնեգինից մի քանի կտորներ, գլխաւորապէս Տատիանայի սիրային բացատրութիւնները։ Նրա ամբողջ մտաւոր պաշարը բեռնաւորված էր րօմաններից քաղած սիրային արկածներով և գիշերային անուրջների տենչերով։

Իսկ այդ սանտիմենտալ վէպերի պատկերացրած կեանքը նա աշխատում էր որոնել ու գտնել սալօնական թեթևաբարոյ ձեւականութիւնների ու կարգերի մէջ։

Նա գիտէր և էլի կուզենար իմանալ շատ այնպիսի բաներ, որոնք իրան, թերևս, հարկաւոր էին իբրև մի շռայլութիւն. մինչդեռ այն, ինչ որ անհրաժեշտ էր, ինչ որ ամօթ էր չիմանալ՝ իր հարազատ ժողովրդի կեանքը, պատմութիւնը, մայրենի լեզուն, նա դեռ ևս չէր ուսել, իր հարազատ եղբայրների ցաւերն ու հոգսերը, կարիքներն ու ձգտումները չէր հասկանում, իր բուն կոչումը չէր ճանաչում…

Նա սովորել էր այն, ինչ որ պահանջվում է վկայական ստանալու համար։

Նա ուսումնասիրել ու իւրացրել էր մօդայի հրահանգները իրանց հիւանդոտ նըրբութիւններով և փափկասիրութեամբ։

Եւ Նինան ստացել է իր ուսման շքեղ վկայականը ու նստել տանը՝ իր հարուստ ծնողների շվինքին։

Պճնազարդված՝ նա շրջում է ցերեկը իրան «աչքի լոյսից աւելի սիրող» մայրիկի հետ միասին վաճառանոցներում, կամ ճոխ սալօններն է այցելում, իսկ երեկոները մայր ու աղջիկ բաժանվում են իրարից անձնատուր լինելու իրանց անհատական ժամանցներին. աղջիկը գնում է դէպի իր ընկերուհիների և երիտասարդ երկրպագուների շրջանը, դէպի երեկոյթներ, թատրօն ու օպերաներ՝ տափատ տեսարանների վայելքներով հրճւելու ակնկալութեամբ և կամ ուշ գիշերին սիրածի հետ թեանցուկ արած, ստուերաշատ ծառերի պատերի տակ, մոռացած կեանքի դաւանանքներն ու մարդկային վսեմ կոչումը, փողոցային սալայատակների վրա է չափում ազատ սիրոյ իդէալականութիւնը։

Եւ թերևս մայր ու աղջիկ, հայր ու որդի—մի ամբողջ ընտանիք՝ գիշերային մոլի խնջոյքից գինովցած տուն վերադառնալիս հանդիպում են իրար նոյն փողոցում, միևնոյն դերի մէջ… առանց իրար նկատելու, իրար ճանաչելու։

Եւ փողոցը պճնազարդվում է ժամանակակից դաստիարակութեան ամբողջ ճոխութեամբ։

Այդ վառ պատկերը ներդաշնակելու է շտապում Սաշան, Նինայի անբաժան ընկերը, ինչպէս որ նա սիրում էր հաւատացնել հնայէն երեկոների արբեցութեան ժամերին։

Նա էլ է նոր ստացել հասունութեան վը-

ներից, նոյնիսկ օտարերկրեայ ֆիրմաներ կան։ Ընդարձակ չափերով շահագործում են հասարակ ժողովրդին հմուտ բաղադանչիկները։

◆ Բագու նահանգի մի քանի գաւառներում սպասվում է, որ շուտով մորեխը կը սկսի իր կորստաբեր գործը։ Մորեխի դէմ մաքառելու համար հրաւիրված, մասնագէտ-ինստրուկտորներից շատերը չեն համապատասխանում իրանց պաշտօնին։ Գործը այժմ ղեկավարում է ագրոնոմ Ա. Սահակեանը։ Աշխատանքների կանոնաւորութեան վրա հսկելու համար հրաւիրված են բացի տեղական գաւառապետներից, նաև հաշտարար միջնորդները։ Մորեխի ձուաները հաւաքելու աշխատանքները եռանդով առաջ են տարվում և յոյս կայ, որ մինչև երևան գալը կաջողվի կիսով չափ պակսեցնել [illegible] սպառնացող այդ վտանգը։

◆ Մայիսի 14-ի գիշերը, ժամը 2 և կէսին, Պրաչեչնայա փողոցում, յայտնի չէ թէ ում ձեռքով, մահացու կերպով վիրաւորված է ատրճանակի գնդակով տեղական գիմնազիայի 7-րդ դասարանի աշակերտ Գրիգոր Ստեփանեանցը։ Գնդակը կպչելով կրծքից դուրս է եկել հակառակ կողմից։ Միքայէլեան հիւանդանոցը փոխադրելուց յետոյ՝ վիրաւորը վախճանվել է։ Սպանութեան կասկածը ընկնում է Քութայիսի նահանգի բնակիչ Գրիգորիյ Կորկաշվիլու վրա, որին արդէն կալանաւորել ու բանտարկել են։

◆ Մայիսի 14-ի առաւօտեան Թաղիեվի թելի գործարանում բանւորների մէջ մի խոշոր ընդհարում է տեղի ունեցել, որի ժամանակ գործ են ածվել դագանակներ ևս։ Դրա արդիւնքը եղել է այն, որ 30 բանւորներ սաստիկ ջարդվել ու արիւնլուայ են եղել։ Ինչպէս ասում են, ընդհարումը տեղի է ունեցել նուէրներ ստանալու հերթի առիթով ծագած վիճաբանութիւնից։ Դէպքի տեղը եկած ոստիկանութիւնը մի քանիսին կալանաւորել է։ Գործարանի բանւորների թիւը հասնում է 2 և կէս հազարի։ Դէպքի տեղն են եկել նաև դատաստանական իշխանութիւնները։ («Б.», «Кс.»)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Խերսոնի նահանգում Կուզմենկո անունով մի գիւղացի սովից դրդված ուզեցել է ջրի մէջ խեղդել իր երեխաներին։ Մեծ աղջիկը սկսել է աղերսել հօրը՝ խնայել իրանց և ասել է, որ նա փոքրիկ եղբօր հետ միասին կը հեռանայ տնից, որպէսզի ծանրաբեռնած չը լինի նրան։ Հայրը արդէն ջրի մէջ էր հրում տղային, երբ ուրիշ մարդիկ վրա են հասնում և հօր ձեռքից ազատում թէ տղային և թէ աղջկանը։ («Х. В.»)

◆ Արժանահաւատ աղբիւրներից հաղորդում են, որ կառավարութիւնը վճռել է յետ վերցնել եկամտային տուրքի նախագիծը։ Տուրքերը մշակելու մասին սկսված բոլոր աշխատանքները դադարեցված են։ Եկամտային տուրքի օրինագիծը այլ ևս չի ներկայացվի Պետական Դումային։ («Р. В.»)

◆ Միլիւկովին անպատուող Պոլոֆն ու Կլիմովը հեռացված են «Русь» լրագրի աշխատակիցների կազմից։ («П. К.»)

◆ Մայիսի 9-ին Պետերբուրգում կալանաւորված է մի ինչ-որ պարոն, Բէնուա ազգանունով, որը մեղադրվում է տխրահռչակ Պիւլուի գործած յանցանքների մէջ։ Բէնուան բեմիստոր է և ուսուցիչ այն մանկական դրամատիկական խմբի, որը խաղում է ամառային այգիների, բուսաբանական այգու և ուրիշ բեմերի վրա։ Դատը սկսված է Բէնուայի աշակերտուհիներից մէկի՝ Ռ.-ի ծնողների կողմից յարուցված գանգատով, որոնք մեղադրում են Բէնուային իրանց աղջկանը բռնաբարելու համար։ («Р. Сл.»)

◆ Երդուեալ-հաւատարմատար Գրուզենբերգը Մոսկվայի Լ. Սոլկինդ ընկերութեան առևտրական տան անունից դիմել է Պետերբուրգի նահանգական դատարանի դատախազին և պատասխանատուութեան ենթարկել «Նադեժդա» ընկերութեան վարչութեան ամբողջ կազմը մօտ 800,000 րուբլի գումար վատնելու և իւրացնելու համար։ («Р. Сл.»)

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Մայիսի 16-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանի 2-րդ քրէական բաժնում քննվեց հայկական փակված «Անկախ Մամուլ» լրագրի խմբագիր Արամ Տէր-Գրիգորեանի գործը, որ մեղադրվում է մամուլի վերաբերեալ ժամանակաւոր կանոնները խախտելու մէջ։

Մեղադրեալին պաշտպանում էր երդ. հաւ. Տ. Յովհաննիսեան։

Նահանգական դատարանը երկար խորհրդակցելուց յետոյ Արամ Տէր-Գրիգորեանին ենթարկեց 150 րուբլի տուգանքի, իսկ վճարելու անկարողութեան դէպքում՝ մի ամիս բանտարկութեան։ („Յ.“)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Մայիսի 13-ի նիստի շարունակութիւնը *)

Նիստը վերսկսվում է ժամը 10 և 14 րոպէին։ Նախագահում է Մէյենդորֆը։ Մինիստրների օթեակումն են մինիստրների խորհրդի նախագահը, ֆինանսների մինիստրը և պետական հսկիչը։ Հերթում ֆինլանդական հարցապնդման վիճաբանութիւններն են։

Կոմս Ուվարովը, հանդէս գալով իբրև կենտրոնի ներկայացուցիչ, գտնում է, որ եթէ, յիրաւի, երկրի բարձր իշխանութեան ներկայացուցիչները մեղաւոր են և չեն կարող արդարանալ այդ մեղադրանքներից, «ապա ուրեմն թող նրանք ամենախիստ պատժի ենթարկվեն. սակայն չէ կարելի խառնել առանձին անհատներին ֆին ժողովրդի մեծամասնութեան հետ, ժողովրդի, որ մեղսակից չէ բնաւ այդ յանցանքներում և պատասխանատու չէ նրանց համար։ Գլխաւորապէս մեզ հետաքրքրում է այն հարցը, թէ այսուհետև ինչպէս են կարգաւորվելու Ռուսաստանի և Ֆինլանդիայի փոխադարձ յարաբերութիւնները։

«Կարծում ենք, որ օրէնսդրական միջամտութեան նախաձեռնութիւնը փոխադարձ յարաբերութիւններ հաստատելու համար պէտք է բղխէ կայսրութիւնից, և համակրանքով վերաբերվելով մինիստրների խորհրդի նախագահի մտադրութիւններին, մենք չենք կարծում, որ մեր համակրանքը մենք պէտք է արտայայտենք նաև հերթական գործերին անցնելու ժամանակ, որովհետև, լիովին ընդունելով կառավարութեան ներկայացուցչի հիմնական միտքը, մենք դեռ չենք տեսնում այդ միտքը որևէ կոնկրետ ձև ստացած, դեռևս չը գիտենք ինչպիսի միջոցների, ինչպիսի օրինագծի մէջ կարող է ձևակերպվել այդ օրէնսդրական միջամտութիւնը։ Ուստի և վաղաժամ ենք համարում մեր համակրանքը յայտնել, ուստի և առայժմ, մինչև այդ օրինագծերի ներկայացնելը, մենք պէտք է յետ վերցնենք հարցապնդումները և ոչ մի բանաձև չընդունենք։ Խելացի բան կը լինէր աջակողմեանների կողմից, եթէ հետևէին մեր օրինակին և իրանք էլ նոյնպէս յետ վերցնէին իրանց հարցապնդումները» (ծափահարութիւն կենտրոնում)։

Կոմս Բեննիգսենը, առարկելով Գեգէչկորիին, մատնանիշ է անում նրա ճառի մի շարք գործնական սխալների վրա, և անցնելով Միլիւկովի ճառի քննադատական անալիզին՝ թւելով մի շարք պատմական փաստաթղթեր, հռետորը այն եզրակացութեան է յանգում, որ մեր մինիստրների խորհուրդը համապետական խնդիրներում պատասխանատու է հանդիսանում այն բոլորի համար, ինչ կատարվում է կայսրութեան մէջ, իսկ որովհետև բոլոր հեղինակութիւնները շուրջփակվում են այն դրութեան ընդունելութեամբ, թէ ռուսական պետութեան հիմնական օրէնքները պարտադիր են և՛ Ֆինլանդական Մեծ Իշխանութեան համար, և դէպի Ֆինլանդիան ունեցած մեր յարաբերութիւնների պրոբլէմը կայանում է մի այնպիսի մարմնի բացակայութեան մէջ, որպիսին կարող լինէր ի մի միացնել Կայսրութեան և Ֆինլանդիայի օրէնսդրական կեանքը,—պէտք է ձգտել, որպէսզի հնարաւորութեան չափով աւելի շուտ ստացվեն այն օրէնքները, որոնք բաւարարութիւն կը տան երկու կողմերի արդարացի պահանջներին (երկարատև ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում)։

«Մինչև օրս բիւրոկրատական ինքնիշխանութիւնը չը կարողացաւ հաշտվել Ֆինլանդիայում տիրող իրաւական կազմի և կարգի հետ, բայց հոկտ. 22-ին բիւրոկրատիայի գործողութիւնները ապօրինի ճանաչվեցին։ Ամեն մի ձեռնմխելութիւն հոկտ. 22-ի մանիֆեստին, ձեռնմխելութիւնն է հոկտ. 17-ի մանիֆեստին։ Եւ մեր անցեալ պետականութեան մէջ շատ քիչ յարգանք էր տածվում դէպի մարդու անձնաւորութիւնը. այժմեան խնդիրը ոչ թէ Ֆինլանդիային ճորտացնելն է, այլ Ռուսաստանը ճորտութիւնից ազատելը (երկարատև ծափահարութիւն օպպօզիցիայի աթոռներում)։

«Դումայի առաջ յանձին ֆինլանդական հարցի մի բարդ, խճճված հարց է դրված։ Մեր առաջ,—շարունակում է հռետորը,—գորդեան հանգոյց է. այդ հանգոյցի լուծումը կարող է միմիայն մի կերպ լինել՝ վերցնել սուրը և կտրել նրան։ Մենք հաւատում ենք հայրենասիրութեան խորագոյն զգացմունքներին, որ ոգևորեցին մինիստրների խորհրդի նախագահին. գիտենք, որ ի դէմս նրա մենք ունենք մի ռուս մարդու, որ շնչում է նոյն շնչով, ինչպէս մենք. մենք շատ լաւ գիտենք, որ նա մենակ չէ այդ հարցապնդման մէջ։ Մենք կամենում ենք, որպէսզի այդ հարցապնդումը նոյն memento mori-ն լինէր, որպիսին յիշեցնէր երկրին, որ մենք քնած չենք և երբէք էլ չենք անցկացնի ռուսաց պատմութեան այն էջը, որը կարող է մեզ յաւիտենական կորուստը տանել» (ծափահարութիւն աջակողմում)։

Կոմս Բօբրինսկի.—Այն հարցում, թէ մենք ինչ ենք անելու ֆինլանդական գործերի վերաբերութեամբ, չէ կարելի կանգնել այն հայեցակէտի վրա, որպիսին վարդապետեցին ծայրայեղ աթոռներից։ Ֆինլանդական պետական կազմը միանգամայն պարզ է և հարկաւորութիւն չը կայ մանրամասնութիւնների մէջ մտնել կամ լսել Պուրիշկէվիչի պետական իրաւունքի մասին խօսած ճառը։ Գործը միանգամայն պարզ է ամեն մի անաչառ և շատ թէ քիչ կուլտուրական մարդու համար (ծափահարութիւն ձախակողմում)։ Ո՛չ կառավարութեան, ոչ Դումայի կուսակցութիւններից որևէ մէկի կողմից մտադրութիւն չը կար ձեռն մխել Ֆինլանդիայի ներքին աւտոնոմիային։ Մարկով 2-ի, Շէչկովի և Պուրիշկէվիչի ոգով, ես համոզված եմ, ոչ մի բան չի անցնի ոչ Դումայում, ոչ էլ կառավարութեան մօտ. (ծափահարութիւն բոլոր աթոռներում, բացի ծայրայեղ աջակողմեաններից)։ Բայց չէ կարելի թոյլ տալ, որ Ֆինլանդիայում ռուսահպատակները չօգտվեն այն բոլոր իրաւունքներով, ինչպիսիներով օգտվում են ֆին ծնվածները մեզ մօտ (ծափահարութիւններ կենտրոնում և աջակողմում)։ Երբ Ֆինլանդիան կիմանայ և կը հասկանայ, որ մեր պահանջները լուրջ են և վերջնական, եթէ նա կիմանայ, որ դրանք բղխում են այնպիսի մարդկանցից, որոնք յարգում են իրանց սեփական իրաւունքները և յարգում են ուրիշների իրաւունքները, անկասկած, այդ օրհասական թիւրիմացութիւնը մէջտեղից կը բարձվի։ Անկասկած իւրաքանչիւր ռուս մարդ, ինչպէս և իւրաքանչիւր ֆինլանդացի, որ պետական ծառայութեան մէջ է Ռուսաստանում, իրաւունք պէտք է ունենայ ծառայելու և Ֆինլանդիայում։ Անթոյլատրելի է նաև, որ Ֆինլանդիան յեղափոխական աւազակային կազմակերպութիւնների ապաստարան ծառայէ։ Անհերքելի է, որ այդօրինակ շատ կազմակերպութիւններ ապաստարան են գտել Ֆինլանդիայում։ Սխալ է, թէ նրանք դուրս են եկել ֆինլանդական ժողովրդի միջից, բայց իրաւացի է, որ նրանք այնտեղ թագնվում էին, կազմակերպվում էին և գաղտնի ճանապարհով ներս էին սպրդում Պետերբուրգ։ Դա չէ կարելի թոյլ տալ, այդ մասին մեզ մօտ երկու կարծիք չէ կարող լինել։

Կը խնդրէի միայն մի բան. երբ կը լուծէք իսկական հարցը, յիշեցէք Ռուսաստանի հզօրութիւնը և արժանապատուութիւնը։ Այն ժամանակ դուք ճշգրիտ կերպով կը լուծէք այն խնդիրը, որ ձեր առաջն է։ (Երկարատև ծափահարութիւն բոլոր աթոռներում, բացի ծայրայեղ աջակողմեաններից. աջակողմեանները սուլում են)։

Զամբսլովսկին յայտնում է, որ աջակողմեանները հարցապնդումը յետ չեն վերցնում, թէև գիտակցում են, որ Պետրովո-Սոլովովոյի և կոմս Բոբրինսկու ճառերից յետոյ, նրանք Դումայի մեծամասնութեան վրա յոյս չեն կարող դնել։ Աջակողմեանները կը մնան մենակ, սակայն ապագան ցոյց կը տայ, թէ ով էր ճշմարիտը։ «Հարցապնդումը մենք չենք յետ վերցնում, ցանկանալով կառավարութեանը մի ամիս ժամանակամիջոց տալ. մի ամսից յետոյ մենք կը տեսնենք՝ զանցառու պաշտօնական անձինք շարունակե՞լ են մնալ անպատիժ թէ՞ ոչ»։

Վեչինինը նացիոնալիստների կողմից մի բանաձև է առաջարկում, որով հաւատ է արտայայտվում, թէ կառավարութիւնը օրինագիծ կը մտցնէ Ռուսաստանի և Ֆինլանդիայի՝ փոխադարձ յարաբերութիւնները կանոնաւորելու մասին։

Քուէարկութեամբ նացիոնալիստների բոլոր հարցապնդումները և բանաձևերը, ձայների աչքի ընկնող մեծամասնութեամբ, (ընդդէմ ծայրայեղ աջակողմեանների) մերժվում են։

Հետևեալ նիստը տեղի կունենայ մայիսի 15-ին, առ. ժամը 11-ին։ («Հ. Գ.»)

*) Տես «Մշակ» № 107

ՄԱՄՈՒԼ

«Արարատի» ապրիլի համարում խմբագրութիւնը մի քանի յարձակումներ է գործել «Մշակի» ղեկավարների դէմ, հանգուցեալ Երեմիա եպիսկոպոսի մասին գրված մի դիտողութեան առիթով։ Այդ դիտողութեան մէջ («Մշակ» № 81) մենք մատնացոյց էինք արել այն անպատկառ վերաբերմունքի վրա, որ ամսաթերթը ցոյց էր տուել դէպի Երեմիա եպիսկոպոսը, գործածելով à la Երեմիա խօսքը։ Այժմ «Արարատը» ասում է, որ մենք թէ առաջ և թէ այժմ աստուածաբաններին հայհոյել ենք, մեր ապստամբութիւնը ցոյց տալու համար, և այդ էլ արել ենք «դաշնակցականների աչքում կղերական չերևալու համար»։ Ապա աւելացնում է.

Մի ժամանակ էլ նրանց սերն համարում Լէօն էր առանց կարմրելու աստուածաբանների գլխին փողոցային լուտանքներ թափում ազէտ քահանաների ձեռնադրութեան համար, կարծելով որ դրանով իր անալի «Կիրակնօրեայ զրոյցները» համ կը ստանան։ Ի՞նչ մեղաւոր էին աստուածաբանները ազէտ քահանաների ձեռնադրութեան գործում։

«Արարատի» խմբագիրները թող հաւատացած մնան, որ մեզ համար գրօշի նշանակութիւն չունի, թէ ինչ կը մտածեն մեզ համար դաշնակցականները, որոնց շարքերում կղերականների և խաւարամիտների թիւը գերակշիռ տեղ է բռնում։ Վերջապէս, երբ պ. Լէօն յարձակվում էր աստուածաբանների վրա, այն ժամանակ դաշնակցականներ չը կային։ Մեզ վրդովեցնում է այն հանգամանքը, որ աստուածաբան, մագիստրոս, գիտնական վարդապետների աչքի առաջ այնպիսի հսկայական քայլերով կատարվում էր և այս րոպէիս ևս կատարվում է հայոց եկեղեցու քայքայումը, որի պատկերը տալիս է ինքն «Արարատը», և սակայն, այդ աստուածաբան, մագիստրոս, գիտնական վարդապետները կամ ձեռքները ծալած նստած են, անտարբեր հանդիսատեսի դեր ստանձնելով, կամ Նիցցայի գեղազուարճ ափերում են զուարճանում և կամ մտածում սինօդականի և առաջնորդի պաշտօն ձեռք ձգելու։ Եթէ դուք ընդունում էք, որ եկեղեցին քայքայվում է, դուք և պարտաւոր էք մտածել, միջոցներ որոնել այդ քայքայման առաջն առնելու, որովհետև «ում շատ է տրված, նրանից և շատ է պահանջվում»։ Բայց դուք ժամանակ էք որոնում պատեհ և անպատեհ տեղը խայթել Երեմիա եպիսկոպոսին, որը, կրկնում ենք, իր «ազէտ և ապիկար» անձնաւորութեամբ, ինչպէս մի քանիսը կարծում են, աւելի շատ բան արեց հայ եկեղեցու բարեկարգութեան համար, քան երբևիցէ մի ուրիշ եկեղեցական Էջմիածնում, Գէորգ կաթողիկոսի մահից յետոյ։

*

Նոր-Նախիջևանի «Մեր Ձայնը» թերթը, խօսելով տեղապահական իրաւունքների մասին, արտայայտելով նոյնպիսի սխալ կարծիք, որն արտայայտեցին մեր պահպանողական-կղերական թերթերը Երեմիա եպիսկոպոսի տեղապահութեան օրով, թէ տեղապահը իրաւունք չունի սինօդի անդամների և առաջնորդների համար թեկնածուներ առաջարկել, դատապարտում է և ներկայ տեղապահ Սուրէնեան սրբազանի ընթացքը այդ հարցում, որ նոյնպէս հետևում է Երեմիայի օրինակին։ Արդեօք կաթողիկոսական տեղապահը իրաւունք ունի՞ սինօդի անդամներ և առաջնորդներ առաջարկել կառավարութեան ի հաստատութիւն, այդ հարցը բազմակողմանի քննվեց դեռ 17 տարի առաջ, Երեմիայի տեղապահութեան առիթով, և լուծվեց դրական մտքով, և այսօր ոչ մի նոր փաստ չը կայ, որ ստիպէր մեզ փոխել մեր կարծիքը։ Անկախ այն հարցից, թէ ինչ միտումներով ներկայ տեղապահը սինօդի անդամ է առաջարկում այս և այն վարդապետին, այլ քննելով խնդիրը սկզբունքով, ոչ մի իրաւագիտական և այլ հիմք չը կայ ասելու, թէ տեղապահը իրաւունք չունի այդպիսի առաջարկութիւն անելու, քանի որ սինօդի անդամ և առաջնորդ առաջարկելը լոկ վարչական գործ է և ոչ դաւանաբանական, դոգմատական կամ դպրոցական, որոնք վերապահված են կաթողիկոսին։

*

Նոյն թերթը, խօսելով այն բրօշիւրի մասին, որ վերջերս Լէօի յոբել. յանձնաժողովը հրատարակեց և որի կազմողն է Լ. Բաբայեան, գտնում է, որ այդ բրօշիւրը խղճուկ բովանդակութեամբ և նիհար կազմութեամբ, թողնում է լոկ անմշակ լրագրական յօդուածի տպաւորութիւն, մի տեսակ պաշտօնական ցուցակ ծառայութեան։ Թերթը յանդիմանում է յանձնաժողովին, ասելով որ նա առաջ պէտք է ծանօթացնէր հայ հասարակութեան այդ գրական գործչի հետ, ցոյց տար նրա կատարած դերը, պարզէր նրա նշանակութիւնը, տաղանդը և ապա ձեռնարկէր կարկառի նման տեղացող կոչեր յօրինելու։

Լ. Բաբայեանի կազմած բրօշիւրի թերութեան վրա մենք իր ժամանակին ակնարկել ենք։ Յայտնի է, որ Բաբայեանի բրօշիւրը հրատարակել է յոբել. յանձնաժողովը, որ պարտաւոր էր տարածել այդ բրօշիւրը հայ հասարակութեան մէջ մի ընդհանուր միջոցով, կամ լրագիրների հետ միասին, կամ առանձին ձևով։ Բայց հայ մամուլից միայն «Վտակն» է արտօնութիւն ձեռք բերել տարածելու իր թերթի հետ այդ բրօշիւրը։ Արտօնութիւն ենք ասում այն պատճառով, որ այդ թերթը 2 անգամ յայտարարեց, թէ ուղարկում է քաղաքի և գաւառական իր բաժանորդներին բրօշիւրը ձրիաբար։ Այդ բրօշիւրը այդպիսի մեծ քանակութեամբ նա ձրիաբար կարող էր ստանալ միայն յանձնաժողովից։ Եթէ այդ վարմունքի նպատակն է եղել ցոյց տալ, որ պ. Լէօն պատկանում է որոշ կուսակցութեան, համարձակում ենք յայտնել, որ դա ամենամեծ յանձնարարականն է, որ կարելի էր տալ նրան։

Բայց մենք դեռ յոյս ունենք լսելու, որ այդ տգեղ քայլը չէ կատարվել յանձնաժողովի գիտութեամբ կամ տնօրինութեամբ, այլ առաջացել է նրա այս և այն անդամի անկոչ վարմունքից։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 16 մայիսի

Թիֆլիսի հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան օգտին կայացած մայիսի 4-ի զբօսանքի հաշիւը. Մուտք.—Տոմսերից 661 ր. 34 կ., վիճակախաղից 542 ր. 54 կ., ձիարշաւ 139 ր. 50 կ., կարթ 33 ր. 6 կ., կոնֆետի 51 ր. 31 կ., բուֆէտ 123 ր., ծախած իրերից 23 ր. 15 կ., փոզով 5 ր., ընդամենը 1578 ր. 90 կ.։ Ելք.—Այգու վարձ 200 ր., սինեմատօգրաֆ 30 ր., բուֆէտի ծախք 71 ր. 59 կ., երաժշտութիւն 63 ր., վիճակախաղի իրեր 40 ր. 41 կ., պետրուշկա 6 ր., յայտարարութիւն և աֆիշաներ 25 ր. 25 կ., ոստիկաններին և ծառաներին 15 ր. 50 կ., լուսաւորութիւն և ծախք 6 ր. 65 կ., ցուցանակ 1 ր. 50 կ., տոմսերի և աֆիշաների թուղթ 14 ր., ընդամենը 473 ր. 90 կ.։ Զուտ արդիւնք մնում է 1105 ր.։ Վարչութիւնս յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը այն բոլոր անձանց, որոնք նպաստեցին զբօսանքի աջողութեանը իրանց մասնակցութեամբ կամ նուէրներով և պատուեցին զբօսանքը իրանց ներկայութեամբ։

Վարչութիւն.

կայականը։ Նա էլ է ուսել նոյն պայմաններում, նոյն անուրջները սիրել, փայփայել։

Սաշան որոշել է համալսարան գնալ։ Յայտնի չէ միայն՝ ուսումն է ուզում շարունակել և աւելի ևս կատարելագործվել, թէ՞, ինչպէս շատերն են անում, աւելի ազդու դիպլոմ ստանալու նպատակով, որպէս զի յետոյ նրա օգնութեամբ կարողանայ նոր արտօնութիւններ ստանալ և հասարակական ասպարիզում դիրք, փող ու հրապոյր վաստակել։

Սեփական միջոցներով նա դժուար կարող է հասնել այդ նպատակին։ Մտնել զրկանքների փշոտ ուղին նա չէ կամենում, քանի որ կայ աւելի հեշտ և հաճելի միջոց։ Եւ սիրունատես Սաշան սկսում է ճախրել Նինային շրջապատող մթնոլորտում, որոնել նրա մտերմութիւնը, ուղեկցել նրան ամենուրեք։

Ու նրանք դառնում են սրտակից, անբաժան ընկերներ...

III

Երեկոյ է։

Երկաթուղու կայարանում՝ պճնազարդված ու անուշահոտ իւղերով օծված տիկինների ու օրիորդների մի խումբ, առաջին կարգի վագոններից մէկի առաջ կանգնած մի քանի տղամարդկանց հետ միասին, սպասում է երրորդ զանգին։ Այստեղ է և Նինան։

Նրանք հաւաքվել են բարի ճանապարհ մաղթելու Սաշային։

Նինան ու Սաշան այժմ պատկանում են իրար։

Բայց այն ժամանակ, երբ Սաշան երրորդ զանգին սպասելով խռովայոյզ սրտով զրուցում է իր ընկերոջ հետ և երբեմն իր թախծոտ հայեացքները ուղղում ճանապարհ ձգելու հաւաքվածների թւում կանգնած մի ուրիշ էակի վրա, աչքերով նրա հետ խօսում, Նինան անհամբերութիւնից տանջվում է, որ գնացքը չէ շարժվում տեղից։

Արդեօք անջատման դառն վայրկեաններն են նրան տանջում թէ՞ այն, որ հրապոյրի ու արբեցութեան կարօտալի ժամերը այդ ցցված խրտուիլակի առաջ մնում են քարացած, չեն համարձակվում մօտենալ...

Նա դժգոհ է և տխուր մտապատկերներից փոթորկված պղտոր աչքերը խաղացնում է երբեմն Սաշայի վրա, երբեմն էլ ծանօթների խմբում քիչ հեռու կանգնած վայելչակազմ օֆիցէրի վրա, որ, ձեռքերը ետևին դրած, ագահ աչքերով նայում էր իրան։

Այդ լուռ, բայց պերճախօս խօսակցութիւնը խանգարվում է զոյգերի հրաժեշտին մասնակցութեամբ սպասող ծանօթների ուրախ արտայայտութիւններից յաճախակի կըրկնվող անտեղի, զիլ քրքիջներով, որոնք ինչ-որ դիւային խորհրդաւորութիւն էին իրանց մէջ թագցնում։

— Ահա և երրորդ զանգը,—լսվեց այս ու այն կողմից։

Երրորդ զանգը տուին։

Վագոնի լուսամուտից գլուխը դուրս հանած՝ Սաշան ճօճում է ուսանողական իր նոր գլխարկը և, օդային համբոյրներ ուղարկելով, իր մնաս-բարեն է ասում ու անյայտանում հեռաւոր տարածութեան մշուշի մէջ։

Նինան իր հասցէին է ընդունում այդ ցոյցերը և մետաքսէ անուշաբոյր թաշկինակը շփում աչքերին։ Բայց անկոչ արցունքները տոփանքի տապից բորբոքված ու զուարթացած նրա բիբերի առաջ ցամաքել գոլորշիացել էին արդէն։

— Ամօթ է, Նինա։ Կարծես երեխայ լինես։

Շրջապատողների կարեկցական խօսքերից սիրտ առած Նինան վերջ է տալիս իր տաղտկալի խաղին։ Քիչ ժամանակից յետոյ՝ խորհրդաւոր ժպիտը դէմքին՝ աշխուժութեամբ յենվելով իր նոր «ընկերոջ» ուսին՝ նա արդէն սլանում էր համարձակ դէպի ազատ զգացմունքների աւելի քան ազատ արտայայտութիւնների հանրածանօթ ուղին, ուր անհեռատես ու թեթեւաբարոյ ծնողների անսանձ հակումները մատաղ մանկական անզգուշութեամբ աւանդվում են գալոց սերնդին՝ աւելի ևս հրելով նրան այդ ուղղութեամբ դէպի առաջ, աւելի ևս այլասերելով նրան։

Սաշան, իբրև իր «սրտակից» ընկերոջ ստուերը, անբաժան կերպով հետևում էր նրա օրինակին։ Հրաժեշտի համբոյրները նա ուղարկում էր մի այլ էակի, մի այլ էակի «գնաս բարին» ընդունում։

Մեխված իր կանգնած տեղում, այդ էակը լուռ ու մտախոհ շարունակում էր նայել փախչող գնացքին։ Նա ծածկվեց սարերի ետևում։ Դժբաղդ օրիորդը գունատ դէմքով շրջվեց իր տեղից և որբի նման միայնակ, կոր ի գլուխ դարձաւ իր խուցը, այնտեղ միայնութեան մէջ, հետաքրքիր հայեացքներից հեռու, մանկութեան օրից իր սիրած եղբօր պատկերի առջև ծունկ չոքած լալու իր անհուն վիշտը, իր սև օրերը։

Նինան և Սաշան «ընկերներ» էին համարվում։

Իսկ ո՞վ էր այն մոռացված օրիորդը, որ իր դժբաղդ կրծքի տակ շարունակում էր փայփայել Սաշայի պատկերը, սիրել նրան գաղտնի և տանջվել լռիկ իր ապօրինի, բայց անկեղծ ու մաքուր սիրոյ համար...

Աշխատակից

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

Պարոն Ներկարար.

[illegible]

խալխին խրատում են, միԹօմ ամութ ու ահ չի պիտի ըլի կօսէ, մարԹու պատիւը ու նամուսը շէնովի բանիր ին կօսէ, սէր ու միաբանուԹինը մասխարուԹին է կօսէ, մինձ ու պստիկը տուտուց խօսկ է կօսէ, էգեղեցի ու տէրտէր, արԹար ու մեղաւորը անմախուԹին է կօսէ, ազգասիրուԹինը խօ Չլիսղան սարսաղուԹին է կօսէ…

Վա, էլ ինչ մնաց։

Հա, բաս բանը էնդու վրա է գալի, վուր մարԹասպանուԹինը, ալանԹալանը, զօրբուԹինը, գուղուԹինը, լրփուԹինը, հարմուԹինը, աննամուսուԹինը, ուշունց տալը—այ, էս պիտի ըլի հիմիկվայ ուսումը, հիմիկվայ մաքիփաԹն ու քաղաքավարուԹինը։ Համ…

Էհ, Թուղ նրանք գլուխը քարը տան, մագրամ խալխի տակը ուրիշ բան է դուս գալի։ Դուս է գալիս էն, վուր օվոր էրէսը գոմշի կաշի է շինի, նա է ապրում աշխըրքում, հա, նա պիտի ապրի կօսէ։

Արի ու սրանցը Ջուղաբ տու։

Դրուստ վուր ծվ կարայ նրանց Ջուղաբ տայ, ան մէ խրատ տայ, ան մէ խէյրաԹ բան խօսի։ Գանա օմքին Ջուրաթ կօնէ՞։

— Չէ կօսէ, մենք դիփունանց վրա խէլօք ինք կօսէ, միզ օչօվ վուչինչ չի կարայ սովրեցնի կօսէ, դիփունանց վրա լաւը մինք ինք կօսէ…

Ղաւը նրանց ու ղահրումար։

Բաս Թէ ղահրումար չէ—ինչ սատանայ է։ Թէ վուր օմքին միզ ձեռը տայ կօսէ, Թէ վուր օմքին միզ փիս մարԹ ասէ կօսէ, մէ Ջուրաթ անէ կօսէ միզ հիդ բաս մտնի… գլուխը օխչրի պէս կու կտրինք կօսէ, կաշին կու քեթԹինք կօսէ ու միսն էլ խօրօված կու շինինք կօսէ։ Վայ…

Վայ նրանց ու դարդուբալա։

Սիրելի Ներկարար. Թէ քու ուստին կու սիրիս, նրանց հիդ բաս մի մտնի, մագրամ ներկէլով ինչէնց ներկէ, վուր ներկը քարսուն տարի չը խունանայ, չունքի նրանք խախուտ բան չին սիրում, էրկաԹի պէս ղադիմի բան ին պտրում։ Կարիճին էլ կօսիս, պօծօլուստա, վուր մուղայիԹ կենայ, դարիշխանէն էնդղա վիրածէ, վուր փէչատի պէս էրգար մնայ, Թէ չէ…

Համա ճամփեմէն խիստ ծուվեցայ։

Ախր իս ուրիշ բանի վրա էի խօսում։

Հա էն էի ասում. լաւ խասիաԹ չիս ունեցի վուր ինձ էտէնց չուստ մտեմէն գցիլիս։ Ի՞նչԹահար իմ աշկերտն իս։

Վա, մուլափ տու, մտեմէս ընգիլ է, վուր դուն «Մշակի» ներկարարն իս, իս կի «Մեղուի» ներկարար էի էարսուն ու վից տարի սրամէն վաղ։ Էօ գիդիս վուր էնչախը մեղուական ու մշակական մօդնի խօսկեր էին։ Կուլի վուր էտ սաբաբով սիրտդ հովցրիլիս…

Չէ, վուրԹի, լաւ չիս անում. գանա խալխը չէ տեսնում, վուր խանդախան քու սիրած «Մշակը» իս էլ լաղաԹով կարԹումիմ։

Այ, անգաճ արա։

Էն օրը «Մշակը» ձեռքս կարԹում էի։ Մէկ էլ տեսնիմ մէ ջէհէլ տղայ, բեխերը սրած, էրգէն փափախը ծածկած մօտ էկաւ ինձ ու ասաւ.

— Վա, կօսէ, դուն ծվ, «Մշակն» ծվ, գանա դուն «Մշակ» էլ իս կարԹում կօսէ։

Էս խօսկի վրա նա ղնջըրավեցաւ։

Դրուստ ասիմ, ջիգրս էկաւ։

— Ի՞նչ իս ղնջըրավում ասի, խօ լաւ գիդիս, վուր էրԹօբայ է ասի։

— Չէ դրուստ ասա կօսէ, դո՞ւն իս «Մշակի» մօտ գնացի, Թէ «Մշա՞կն» է քիզ մօտ էկի…

— Վունց Թէ… գանա «Մշակ» ման է գալի ասի, քու ասածը չիմ իմանում ասի։

Խօսողին գլխէմէն ինչկլի վուտը տնդղեցի։

— Վայ քու միղկը, դուն Թազա ղալիբեմէն դուս էկած իս էրեվում ասի, մօդնի համքրի մուշտարի կուլիս ասի։

— Բաս չէ ու հուտած մեղուական ու փԹած մշակական կուլիմ կօսէ։ Իս Թազա ճամփով իմ մանգալի կօսէ։ Իս «վտական» իմ կօսէ։

Էս վուր ասաւ, իս տիղմէս վիր Թռայ, գուղէի գլխին մէ լաւ բաբաԹ փամփի, համա էս նըմուտին չար սատանէն միտս էկաւ… փիքր արի ու «վայ Թէ» խօսկը լիզվիս պտուտ էկաւ։

Էս «վայ Թէն» դուն էլ միտդ պահէ իփոր բարգուԹինդ գայ, զարար չիս անի։ ՂուրԹ է դուն ջէր ջէհէլ իս (ասինք էնքան էլ էրեխայ չիս) ու կուլի էս խօսկի վրա ծիծաղիս, մագրամ սա փորձած բան է։ Թէ գուզիս կու հաստատիմ էլ։

Այ, անգաճ արա. կուլի դուն էլ իմացած ըլիս, վուր էրկու Թէ իրեք ամիս սրամէն վաղ Եգիպտոսի քաղկում մէ ինչօր լաւ խօսկ ու Ջուղաբով ու լաւ ղալամ ունեցող մարԹուն սպանեցին. ասում ին ասկը Արփիարով է էլի։ Հա, նրան Թուրմէ էնդուր ին սպանի, վուր միԹօմ մէ ինչօր լաւ խրատ է տվի Թազա համքրի մինձաւորին ու էս մինձաւորը խիստ բեղամաղ է էլի, Թէ սրան ինչ լայղ է խրատը։ Էն սըհաԹին իր հասանէրուն կանչում է ու ղրգում է էն նաչար խրատողին սպանիլ է տվի։

— Այ, վուրԹի, էսԹահար բանիր շատ է ըլում. դուն էլ մուղայիԹ կաց։ Թէ դուն իմ աշկերտը չէիր ըլի իս էլ քիզ խրատ չէի տայ։

Հա, էս էր սաբաբը, վուր «վայ Թէն» միտըս էկաւ ու մունջ կացայ։ Էս մէկ։

Վրա էրկուսն էլ էն, վուր էլի մէ հին բան միտս էկաւ։ ՀալբաԹ վուր դուն էլ միտդ կու բերիս…

Եարասունուվեց տարի կուլի էն ժուգմէն։ Էնչախը միր քաղկումը մենակ էրկու կազէԹ կէր, մէկը «Մեղուն», մէկ էլ «Մշակը»։ Սրանք էլ աքլարներու Թահար կռւում էին, մէկմէկու մասխարա էին գցում, միր քաղաքը նրանցն էր մնացի, բուրԹին ու մէյդանը նրանց ձեռին էր։

Հա, կռիւ ունէին, դրուստ էն հանգը կըռիւ, վունցոր հիմի «Մշակն» ու «Վտակը»։

Մագրամ չէ, մեղայ Աստու, քիչ ու միչ խաղիշ իմ, «Վտակը» զօրբա ուշունցնիր գիդէ, համա «Մեղուն» քաղաքավարուԹին ունէր։ Գիդիմ, վուր դուն էտ լաւ միտը կուհենաս։

Արա հիմի ինձ ասա, գանա իս լաւ չարի վուր մունջ կացայ ու էն հիդս խօսող ջէհէլ փափախչուն չը փմփեցի. գանա խելօքուԹին չարի՞։

Ախր ամէն վախտը իր խօսկն ունէ, ամէն գուրձը իր շնուրքն ունէ։

Հիմի պարոն, իմ հին աշկերտ, իս քիզ մէ բան էլ կօսիմ ու քուԹան կօնիմ։

Տեսնում իմ վուր իմ փէշակը լաւ իս սովրի. հա, ներկարարուԹինը լաւ փէշակ է, վաղ փէշակ չէ, մագրամ Թէ ներկը կու խնայիս, կու փօշմնիս։ Հիմի խօ ներկը էժանացիլ է. եարսուն տարի սրամէն վաղ ներկը պօլիցումն էին ծախում, էն բիձաԹ ցէնսուրը խիստ Թանգացրիլ էր ներկը, չունքի ինքն էր ներկարարուԹին սովրի ու ինչ կազէԹ ասիս մէ գլուխ ներկում էր։

Հա, ասիլս էնէ, վուր ներկը չը խնայիս, քանի կարաս ըլմա բանեցրու. քսէ ու քսէ, ածա ու ածա… Իժում կու տեսնիս, վուր դուս բերած ապրանքդ լաւ է ծախվում, մուշտարիքն էլ հալբաԹ կու ավելնան։ Քեփ կօնիս ու քու ուստին էլ մէ-մէ ղամ կու օխնիս…

Հա, էն էլ գիդացի, վուր ներկի կարասի բերանը լէն պիտի ըլի, չունքի խանդախան ումը գուզիս մէջնէվնս կու կնքիս։ Խիստ լաւ կօնիս, վուր իմ ասած փափախչուն էլ քու լիքը կարասումը լեղցնիս…

Մուլափ տու, մէ բան էլ սովրեցնիմ ու իմում դուն գիդիս։

Ասում ին, վուր քիզմէն սավայի մէ քանի մարԹիք ին լուս ննգի քու համքրի, էն էլ ին ասում, Թէ մէ մէ ինչ վուր Կալատուղօվ լաւ ղուքան է բաց արի ու խիստ էժան է ներկում։ Զալիշ արա նրա հին ճանանչուԹինը չը գցիս, Թէ չէ իր «Խաթաբալա» կարասումը քեզ էլ կու կնքէ… Միայն մուղայիԹ կաց, վուր ղաբաստօվկա չանիլ տայ։

Քիչ էր մնացի, վուր… լաւ է միտս բերի։ Ախր իս քիզմէն բեղամաղ էլայ, վուր իմ մազերը սիպտակ ներկով էիր ներկի, մագրամ չէի գիդի, վուր իս քու ուստէն իմ էլի։ ՀալբաԹ վուր էտ բանումը քու աբարմունքը օրէնքով է էլի, չունքի քարսուն տարի է, վուր իմ փէշակը Թողիլ իմ, համ փեշակէմէս հիդ սովրած կուլիմ, համ պառվիլ կուլիմ։ Մագրամ հիմի իս խիստ արխէյին իմ, վուր իմ փէշակը դուն էտէնց արմաղան սովրիլ իս ու անումդ ղրաղ իս արի։ Սրամէն դէնը իմ ուստուԹինը քիզ իմ տվի՝ ինչ վուր ասի հալբաԹ կու կատարիս, ասածս բօլ համարէ ու ինձ էլ Թողու Թին կօնիս, Թէ վուր քիզ էլ վունց գիր գրիմ, վունց խրատ տամ… Մնաս բարով։

Քու հին ուստա, էլի էն Քաղքցին

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

Ն ե ր ք ի ն

16 մայիսի

ՕԴԵՍՍԱ։ Լեւնայա փողոցում մի անյայտ մարդ զինված դիմադրուԹիւն ցոյց տուեց ոստիկանուԹեան և սպանվեց մի քաղաքապահի ձեռքով։ Նրա մօտ գտնվեց մի ռումբ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Կառավարիչ սենատը քննեց «Рѣчь» լրագրի խմբագիր Խարիտոնի գործը, որին դատաստանական պալատը դատապարտել էր միամեայ բանտարկուԹեան քր. պատժ. 128-րդ յօդուածով։ Սենատը փոխեց դատավճիռը և յանձնեց գործը վերստին քննելու։

ՎԻԼՆԱ։ Բացվեց կԹան և բանւոր անասունների, ինչպէս և այծերի ու խոզերի չորրորդ հերԹական ցուցահանդէսը։

Կախաղան հանվեցին մահվան դատապարտված Ալբերտ Տրաուբէրգը և Մասօկինը։

Ա ր տ ա ք ի ն

16 մայիսի

ԼՈՆԴՈՆ։ «Նատալ» և «Կօկրւսն» զրահանաւերը մայիսի 21-ին դուրս կը գան Կվինսֆէրրից ուղեկցելու համար Թագաւորին և Թագուհուն մինչև Կիլ։ «Մինօտաւր» և «Աքիլլէս» ականանաւերը կուղեկցեն Կիլից մինչև ռուսական Ջրերը։

Համայնքների պալատում բանւորական կուսակցուԹեան անդամ Տօրնը հարց տուեց Գրէյին, Թէ անգլիական Թագաւորի Ռուսաստան այցելելը չունի՞ արդեօք որևէ պաշտօնական կամ դիպլոմատիական նշանակուԹիւն. այցելուԹիւնը չէ՞ պսակվելու արդեօք դաշնադրուԹեամբ ռուսաց և անգլիական կառավարուԹիւնների միջև. սպասվում է, արդեօք, պաշտօնական փոխ-այցելուԹիւն Թագաւոր կայսրի կողմից։

Գրէյը պատասխանեց, որ անգլիական Թագաւորի այցելուԹիւնը Ռեվէլ կը լինի պաշտօնական այցելուԹիւն, նման այն այցելուԹիւնների, որ սկիզբներում կատարել են ուրիշ միապետները. ոչ մի նոր համաձայնուԹիւն կամ պայմանագիր երկու կառավարուԹիւնների միջև ներկայումս չէ քննվում, ինչպէս և ոչ մի մտադրուԹիւն չը կայ նման բանակցուԹիւններ սկսել առաջիկայ այցելուԹեան ժամանակ. հարցի վերջին մասին պատասխանելու համար Գրէյը ոչ մի տեղեկուԹիւն չունի։ Գրէյը յոյս ունի, որ Թագաւորի այցելուԹիւնը կը նպաստէ երկու երկրների կառավարուԹիւնների և ժողովուրդների բարեկամական յարաբերուԹիւններին։

Ասկվիտը, պատասխանելով միւս հարցին, ասաց, որ Թագաւորին կաբինէտի անդամներից ոչ ոք չի ուղեկցի։

ԿԱԼԷ։ Կէսօրին ժամանեց Ֆալիէրը՝ Դուվրից։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

Նորին բարձր սրբազնուԹեան Թեմական առաջնորդի առաջադրուԹեան համաձայն մայիսի 18-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 12-ին, պատարագից յետոյ լինելու է երկրորդ եւ վերջին ժողով, ընտրելու երեք պատուիրակ, որոնք միւս եկեղեցիների պատուիրակների հետ միասին ընտրելու են մի պատգամաւոր, որը մասնակցելու է ամենայն հայոց կաԹողիկոսի ընտրուԹեան։

Ուստի խնդրում ենք ս. Նշան եկեղեցու բոլոր արական սեռի 25 տարեկան և աւելի հասակ ունեցող ծխականներին շնորհ բերել յիշեալ օրը և ժամին՝ մասնակցելու ընտրուԹեանը։

Նոյն ժողովում կը ներկայացվի և եկեղեցու դրամական հաշիւը։

Միաբան Ս. Նշան եկեղեցու՝

Գրիգոր քահ. Շերմազանեան

Երէցփոխ եկեղեցու Ս. Խաչիկեան.

1—1

ՀՐԱՒԷՐ

Մողնու եկեղեցու ծխական հոգաբարձուԹիւնս այսու յայտնում է ծխականներին, որ կիրակի մայիսի 18-ին, ժամը 12-ին, պատարագից յետոյ եկեղեցու մէջ կայանալու է ծխական ընդհանուր ժողով։

ՔննուԹեան առարկաներն են.

1) 1906/7 Թ. հաշւետւուԹիւնը։

2) Զեկուցում Գայիանեան դպրոցի այժմեան դրուԹեան մասին (տնտեսական և ուսումնական)։

3) ԸնտրուԹիւն հոգաբարձուԹեան չորս անդամի առաջիկայ եռամեակի համար (1908—1911 Թ.)։

4) ԸնտրուԹիւն վերստուգիչ յանձնաժողովի։

5) Զեկուցում դպրոցական շէնքի կառուցման մասին։

Ժողովը, լինելով երկրորդը, կը կայանայ որքան անդամ և ներկայ լինեն։

(ու. կ.) 2—2

Ալէքս. ուսուցչ. ինստիտուտի

Ս Ա Ն

լաւ պրակտիկայով ամառս ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ է դասեր ունենալ ամարանոցում. 6-դ քաղաքամաս, Մուխրանսկի հ.ւ.։ Հարցնել Ա. Գօկուլին, ցերեկ. ժամը 8—12.

(օ. մ.) 3—1

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ

ԹԱՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

№ 1.

ՀրատարակուԹիւն Գ. ՄԻՐԱՂԵԱՆԻ

ՍԻԲԻՐԱԿԱՆ

Կօմ. 4 գործողուԹեամբ

Ա. Ցագարելու

Գինն է 50 կոպ.

Դիմել գրախանուԹներին կամ հրատարակչին—Ներսիսեան դպրոց։

Հրատարակչից գումարով պահանջողներին 20 % զեղչում։

Ապառիկ ոչ ոքի չի ուղարկվում։

(օ. մ.) 4—1

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ

„ՆՈՐ ԴՊՐՈՑ"

ամսագրի առաջին համարը

հետեւեալ բովանդակութեամբ

1. Կազմակերպված ուսուցչուԹիւնը. Առտաշէս Աբեղեան I—VIII
2. «Նոր դպրոց». Իսահակ Յարութիւնեան 3—9
3. Ուսուցչանոցի դերը. Յ. Տէր-Միքաէլեան 10—18
4. «Հին» դպրոցի մեղքերից. Սեդրաք Մանդինեան 19—21
5. Էքսպերիմենտալ (մանկավարժուԹիւն Իս. Յարութիւնեան 22—27
6. Պեդոլոգիան մանկագիտուԹիւն) կրԹական գործում. Տ. Ռաւմանեան 28—43
7. Հայցական հոլովը աշխարհաբարի մէջ. Ստ. Մալխասեանց 44—51
8. Կովկասահայ դպրոցների ուսուցչական ՄիուԹիւն. Առտ. Աբեղեան 52—56
9. Տարրական կրԹուԹիւնը Ռուսաստանում. Գ. Ղազարեան. 57—66
10 Մանկական պսիխիկան և մանկավարժուԹիւն. բժշկապետ Վ. Արծրունի 67—72
11. ՔննադատուԹիւն և գրախօսուԹիւն. Բրիչ 73—81
12. Քրօնիկօն 82—89
13. ԽմբագրուԹեան պատասխաններ
14. ՅայտարարուԹիւններ

«ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԻ» բաժանորդագրուԹեան պայմանները

Բաժնեվճարն է՝	Տարեկան	կէս տարին
ՄիուԹեան անդամների համար	3 րուբ.	2 րուբ.
Ոչ անդամների համար	5 »	3 »

Առանձին համարները—50 կոպ.

ԲաժանորդագրուԹեան տարին հոկտեմբերից հոկտեմբեր է։ Այժմ բաժանորդագրուԹիւն ընդունվում է ապրիլից մինչև սեպտեմբեր։

ԽմբագրուԹեան հասցէն է՝ Тифлисъ, Редакція журнала «Норъ Дпроцъ», Бебутовская № 30. Tiflis (Caucase) Rédaction du journal «Nor Dprotz»։

Պատասխանատու խմբագիր՝

Իս. ՅարուԹիւնեան

(կ. ե.) 2—1

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ

մեկնեց Պեատիգօրսկ (Կովկ. հանք. Ջրերը)։

Հասցէն՝ Верхній бульваръ д. кн. Гирей.

10—6

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ

ԿՕՇԿԵՂԷՆ

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽԱՆԻԿ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿ.

Ամէն տեսակ մօդայի ձեւերի. գտնվում է բոլոր յայտնի մագազիններում։

ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО

С.ПЕТЕРБУРГЪ

Իսկականը այս կլէյմօն ունի իր վրա։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ	ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ
ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ	ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ	ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ	ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ	ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԿԻԵՎՈՒՄ	ԿԱԶԱՆՈՒՄ	ՏԱՇԿԷՆՏՈՒՄ

ԳՈՒՄԱՐՈՎ ՎԱՃԱՌՔԸ

կատարում է

„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԵՑՇԵԼԼԵՐ"

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

Նիժէգօրօդեան տօնավաճառում

Իրբիտեան տօնավաճառում

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱ

ԱՅԴՏԵՂ ԿԱՅ ՊԱՀԵՍՏ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆԻ

Ռուսական և արտասահմանեան արդիւնաբերուԹեան

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ

Ռուս-ամերիկեան ռետին. մանուֆակտուրային ընկերութեան

Կրեմ և Ապիտուրա կօշիկների համար

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿԵՐ.

(Ծ. Կ.) 100—28